

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ΄.

Χ

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΒΑΤΟ, 25 ΤΟΥ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912

Χ

ΑΡΙΘΜΟΣ 468

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ  
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ  
ΨΥΧΑΡΗΣ

## ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΜΙΧ. ΓΚΙΩΝΗΣ. Ευπ' ατε και μās φάγανε οι Σλάβοι!..  
Ρούβλια !!
- ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Μές στην πολύτροπη!...
- ΜΕΝΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ. Μονοκοντυλιές.
- ΕΤΤΟΡΕ ΜΟΣΧΙΝΟ. Τριστάνος και 'Ελλάδα (μεταφρ.  
Ν. Ποριώτης) συνέχεια.
- ΙΔΑΣ. 'Αρβανιτιά.
- Ν. ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ. Ρουσική φιλολογία — 'Ο «'Ωγκανός» του  
Α. 'Ανδρόγεβ.
- ΚΥΒΟΣ. 'Η έργατική νομοθεσία Β').
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ. Σημειώματα στο περιθώριο.
- ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΣ. Πολιτική 'Επιθεώρηση.
- Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

## ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ (\*)

149

Κάποια κινήματα, ένα κοίταμα, ένα στάσιμο, εν' ακκούμπισμα, ένα χαμόγελο, ένα περπάτημα, ξεφεύγουν από το κορμί που τὰ χύνει, από την ψυχή που τὰ γιομίζει· παίρνουν ίδια ξεχωριστή οντότητα, γίνονται πρόσωπα· είναι ψυχές τὰ ίδια, και πιδ πολὺ από μορφές, σὰ νὰ στέκονται πιδ άπάνου από τὰ ὁμορφα του κόσμου γύρω μας· δὲν είναι κινήματα· είναι κίνητρα· πλάστες· δημιουργοὺν τὴν ὁμορφιά.

150

Μιά φορά κ' ἕναν καιρὸ πέρασε ὁ Ντάντες ἀπὸ τὴ Μικρόπολη. Διάβασ' ἕνα βράδι σ' ἕνα σύλλογο τὸ τραγούδι τῆς Φραγκίσκας καὶ τοῦ Παύλου, βγαλμένο ἀπὸ τὴν «Κωμῳδία» του. 'Ο Ντάντες, ταπεινὸς καὶ μέσα σὲ ἄλη του τὴν περηφάνια, τὸ μέγα ποίημά του τὸ τιλοφόρησε ἀπλά, καθὼς ξέρουμε, «Κωμῳδία», χωρὶς κανένα ἐπίθετο. 'Ο ποιητὴς εἶπε τοὺς στίχους του μπροστὰ σὲ ἀδειανὰ καθίσματα. Λιγοστοὶ πήγανε, μολονότι χάρισμα ἢ εἴσοδο. Κ' οἱ μι-

(\*) Κοίταξε ἀριθ. 459 (σελ. 686).

σοὶ ἀπ' αὐτοὺς χασμουρίστανε. Δυσκολόνόητος ὁ ποιητὴς, κ' ἡ φωνὴ του μ' ἔλο της τὸ ἀσύγκριτα ἐκφραστικό, κάπως τσακισμένη ἀπὸ τὰ χρόνια καὶ ἀπὸ τὴν κακοπάθεια. 'Η ἐξορία τὸν εἶχε γονατίσει. 'Αδυνατισμένος, κακοτράχαλος, πὺ θάλεγε ὁ Βαλαωρίτης. Οἱ γυναίκες πὺ τὸν εἶδανε, ἔξιν μιὰ ἢ δύο, τοῦ γυρίσανε τίς πλάτες. Κακοντυμένος καὶ χωρὶς τρόπους. 'Υστερ' ἀπὸ καιρὸ, δὲν ξέρω ἂν ζοῦσε ἢ ἂν πέθανε ὁ Ντάντες. Μὰ ἡ «Κωμῳδία» του, διαλαλημένη ἀπὸ τοὺς θαυμαστὲς του «Θεῖα Κωμῳδία» καὶ τὸνομα ἔμενε. Κάποιος τότε περὶφημος ὑποκριτὴς, ὁ Ρώσης, πέρασε ἀπὸ τοὺς Μικροπολίτες. Καλοκαμωμένος· μεστωμένος· 'Ερμῆς. 'Απάγγειλε μιὰ βραδεὶα μπροστὰ σὲ κόσμο πληθος, μ' ἄλη τὴν ἀκρίθεια τῆς εἴσοδος, τοὺς ἴδιους τοὺς στίχους τῆς Φραγκίσκας καὶ τοῦ Παύλου. Οἱ μικροπολίτες τὸν ἀποθεώσανε μὲ τὰ χειροκροτήματα καὶ τὸν ξεθεώσανε μὲ τὰ διακριτικὰ μπιζαρίσματα. Οἱ μικροπολίτισσες ἀπὸ τὴ συγκίνηση καταλιγωμένες. Οἱ μικροπολίτες οἱ ἴδιοι πὺ εἶδανε μὲ ἀδιαφορία ἢ μὲ συγκάταδασ, τὸ πέρασμα τοῦ Ντάντε τότε, οἱ ἴδιες οἱ μικροπολίτισσες πὺ τόσο τὸν καταφρονέσανε. 'Υστερ' ἀπὸ καιρὸ πέρασε πάλι ἀπὸ τὴ Μικρόπολη κάποια τραγουδίστρα τεχνήτρα πὺ εἶχε πάρεθ' ὄνομα Κάτη Χαλμπῶ, σκαρωμένο ἀπὸ τὸ πραγματικό της τὸνομα Κατερίνα Χαλβαδόπουλο, μὲ ὄλους τοὺς κανόνες τῆς εὐγένειας τοὺς ἀπαραίτητους γιὰ ν' ἀρέσει στοὺς μὴ στάξη καὶ μὴ βρέξη μικροπολίτες καὶ πιδ πολὺ στίς ντελικάτες καὶ μὴ μου ἄπτου μικροπολίτισσες. 'Η Κάτη Χαλμπῶ τραγούδησε μιὰ βραδεὶα στὸ ἴδιο μέρος πὺ διάβασε ὁ Ντάντες καὶ ἀπάγγειλε ὁ Ρώσης. 'Η εἴσοδο μιὰ λίρα. 'Εγινε σκοτωμός, γιὰ νὰ τὴν ἀκούσουν. 'Αντρες μαχαιρωθήκανε γιὰ νὰ θέρουνε θέση, παιδάκια σκάσανε στὴν ἀγκαλιὰ τῶ μαννάδων τους. Τὸ τραγούδι τῆς Κάτης Χαλμπῶ εἶτανε καμὶα δεκαριά στίχοι ἀπὸ τὸ ἴδιο νταντικό κἀντο τῆς Φραγκίσκας καὶ τοῦ Παύλου· μὰ μεταφρασμένο σὲ ξένη γλῶσσα πὺ δὲν τὴν καταλαβαίνανε στὴ Μικρόπολη καὶ τονισμένο σὲ μουσική κάπως ἀσυνήθιστη γιὰ ταῦτ' αὐτὰ τῶ μικροπολίτανε. Μὰ τί βγαίνει! 'Η Κάτη Χαλμπῶ εἶταν ἀηδονόλαλη, (τὰ καημένα τὰηδόνια δὲ χρειάζεται καὶ κόπος γιὰ νὰ μπῆς στὸ νόημά τους, καθὼς ἕνας Ντάντες) ἔπειτα — τὸ σπουδαιότερο — εἶχε τὴν ὁμορφιά τὴν κρυμμένη, τὴ μασωνική, καθὼς θάλεγε ὁ 'Αμιελ, τὴν ὁμορφιά τὴ σατανική. Τὸ στόμα της, μεγαλοκά-

μωτο, δὲν ἔσταζε τὴν ἡδονὴ ἀπὸ τὸ τραγούδι του μονάχο, μὰ καὶ ἀπὸ τὸ φόρμα του, καὶ τὰ μπράτσα της μιλούσανε μὲ περισσὴν εὐγλωττία. Οἱ γυναίκες ξετρελαινόταν γιὰ κείνη, παράξενα. Τῆς δώσανε χρυσὸ στεφάνι, ξεξέψανε τὴν ἀμαξά της, γινήκαν ἄλογά της καὶ τὴ σύρανε ὡς τὸ σπῆτι της παλληκάρια καὶ λιγερές. "Ἦστερ" ἀπὸ καιρὸ πέρασε πάλε ἀπὸ τὴ Μικρόπολη ἢ περιφημὴ Ζανταράς. Μὲ μιὰ κομπανία θεατρῶνων καὶ παλιάτων πού κάνανε φάρσες, παρωδίες, τοῦμπες, καραγκιοζιλίκια, καὶ πρὸ πάντων τίς λεγόμενες 'Επιθεωρήσεις τῆς χρονιάς. Ἡ Ζανταράς φάνηκε σὲ μιὰ τέτοια ἐπιθεώρηση, θάμα ταχυδαχτυλογικῆς εὐλυγισιάς, παρασταίνοντας, ἀράδα ἀράδα, καὶ χοροιδεύοντας τὴν ὄψη καὶ τὸ διάβασμα τοῦ Ντάντε, τὴν ἀπαγγελία τοῦ Ρώση, τὸ τραγούδι τῆς Κάτης Χαλμπῶ μὲ καυήματα, μὲ σκέρτσα, μὲ δειξίματα, μὲ γυμνώματα, μὲ ξαδιαντροπιές. Οἱ μικροπολιτισσοὶ κρύβανε ἀπὸ ντροπὴ τὰ πρόσωπα στὰ χέρια τους, τὴ βρίζανε, καὶ τὴν τρώγανε μὲ τὰ μάτια τους ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ δάχτυλά τους. Οἱ μικροπολίτες, χωρὶς πολλὰ ρωτήματα, τὴ σηκώσανε *καθεκλωσλα* στὰ χέρια τους, καὶ τὴν περιτριγυρίσανε στὶς ροῦγες καὶ στὶς πλατείες. Τῆς δώσανε τὸ παράσημο τῆς Καλτσοδέτας, τὸ μεγαλύτερο παράσημο τοῦ Κράτους. Ἐνα τῆς δρόμο τότε βαφτίσανε μὲ ὄνομά της. Τὴν πήγανε στὸ περίφημο κυκλώπικο Κάστρο τους ἀπάνου, ἐκεῖ πού τελοῦν τίς ἐθνικὲς γιορτές, τῆς βγάλανε λόγους καὶ τῆς ψάλαν, ὕμνους. Τὴν πολιτογραφήσανε. Κι ἅμα τὴ θυμεῦνται, κλαῖνε ἀκόμα σὰ μωρά.

## 151

Ὁ Μεφιστοφελῆς δὲν ἔχει δική του ὑπόσταση ξεχωριστή. Εἶναι ὁ ἴσκιος τοῦ Φάουστο. Καθὼς μέσα σ' ἓνα παραμῦθι τοῦ "Αντερσεν ὁ ἴσκιος ἐνὸς ἀνθρώπου φεύγει ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο του, καὶ γίνετα ἀνεξάρτητος κ' ἐκεῖνος, ἔτσι κι ὁ γκαϊτικὸς διέβρολος δείχνεται, σὰ νὰ εἶταν πρόσωπο, ἔξω ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο. Καὶ ὁμοῦς ὁ σωστὸς ὁ Φάουστος ἔχει μέσα του τὸ Μεφιστοφελῆ.

## 152

Ὅσοι λιγώνονται δὲν ξέρω ἀπὸ ποῖο κάπως ἀνιστόρητο κι ἀψυχολόγητο ὄνειρο ξαναγυρισμοῦ στὰ καλὰ τάρχαϊα χρόνια τὰ κλασικὰ λεγόμενα, ἠθικολόγοι, στὸ νοῦ τους ἔχοντας τὴ ζωὴ, καλλιτέχνες τὴν ὁμορφιά, ποιητὲς τὴν τέχνη, ξεχνᾶνε, νομίζω, πὼς ἢ Ἐλένη πάντρευτήκε ἀπὸ χρόνια τώρα, γιὰ καλὰ, τὸ Φάουστο.

## 153

Ἡ χειρότερη κατάρα. Νὰ μὴν εἶσαι ποτὲ σὲ τάξη μὲ τὸν ἑαυτὸ σου.

## 154

Ἄλλο ἢ φιλοσοφικὴ γνώση κι ἄλλο ἢ φιλοσοφικὴ συγκίνηση. Ὁ σοφὸς φέρνεται ἀπὸ τὴν πρώτη. Ὁ ποιητὴς, συχνά, δέρνεται ἀπὸ τὴ δεύτερη.

## 155

Σ' ἔτι προσμένουμε εἶναι ἡ ἀλήθεια, ὄχι σὲ ἔτι ἀποχτᾶμε. Γι' αὐτὸ εἶν' ἔτσι ὡραία ἡ αὐγὴ προσμένει τὴν ἡμέρα.

## 156

Τὸ ἀηδόνι. Δὲν ἐκφράζει μόνο τὴ δική του τὴν ψυχὴ. Σὰν τὸ Ντάντε τοῦ Καρντούτσι, παρασταίνει καὶ τὴν ψυχὴ τῶν ἄλλων γύρω του. Σωστὰ δὲν εἶπα παραπάνου, σημειώνοντας πὼς εἶν' εὐκολονόητο τὰηδόνι.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

---

**ΜΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΛΥΤΡΟΠΗ...**


---

Μὲς στὴν πολύτροπη τῆς ζήσης στράτα σκυφτός, δειλὸς κι ἀμίλητος προβαίνω, κι ἄ μ' ἀκολουθοῦν παντοῦ πιστὰ τὰ νιάτα, κ' ἐγὼ πιστὸς στὴ θλίψη πάντα μένω.

Ἡ ζωὴ πού σκορπᾶς, ἦρθε καὶ στάθη μέσα μου, σὰ δροσιὰ σὲ ρόδον φύλλο· εὐώδιασε ὕλη, κι ἄρχισε νὰ πλάθῃ τῆς μουσικῆς ἀγάπης μας τὸ θρύλο.

Νύχτα ποτὲς στὰ μάτια σου δὲ στέκει, τὸ μέτωπο σου πόνος δὲν τδργώνει, κ' ἡ ἀραθυμιὰ τὰ δίχτια της δὲν πλέκει στὸ στήθος σου, πού ὁ πόθος τὸ πυργώνει.

Μοῦ δίνεις πάντα τὴ χαρὰ σὰ γάλα καθὼς ἢ μάνα στοῦ παιδιοῦ τὸ στόμα· γέρνω νὰ τὴ δεχτῶ στάλα τὴ στάλα κι ὄλο διψῶ, κι ὄλο διψῶ τὴ ἀκόμα.

Κακὸς ὁ κόσμος! Τὸ φαρμάκι χύνει γιὰ νὰ σκοτώσῃ τάνθια καὶ τὰ γέλια. Πόλεμος ἢ ζωὴ δίχως γαλήνη. Δέρνει ὁ βοριάς καὶ τῆς καρδιάς τὰ τέλια.

Ἄσε στή λησμονιᾶ τῆς ἀγκαλιᾶς σου  
νὰ γείρω τὸ σθημένο μου κεφάλι.  
Σκοντάρι ἄς εἶν' τὰ χέρια τὰ δικὰ σου  
γιὰ τὴ βουή τοῦ κόσμου καὶ τὴ ζάλη.

Σὲ τέτοιο μέσ' ἀπάνεμο λιμάνι  
ἓνα φιλι ἀγαθό, θερμὸ ἓνα χᾶδι,  
ἄς ἔρθῃ τὴν ψυχὴ μου νὰ μαράνη  
κι ἄς τὴν ἐπροβοδίῃ ἀργὰ στὸν ἄδη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

## ΜΟΝΟΚΟΝΤΥΛΙΕΣ

### ΚΑΣΤΡΟ

Συντριμια, μπάλες, σίδερα, σκόρπια μακριὰ ἀπ' τὴ χώρα,  
Κάποιαν ἀνήμερη σφαγὴ θυμίζουσαν ἐδῶ πέρα.  
Κ' ἡ Γίς, μάννα πονετικιά, ὕψώνει χλόη τῶρα  
Νὰ κρύψει τάνομήματα ἀπ' τὸν Τρανὸ Πατέρα.

### ΦΥΛΑΚΗ

Ἵογὴ καὶ ὀλοσκότεινη τῆς φυλακῆς ἡ τρόπα,  
— ὦ! τὴν ἀσκήμεια πρὸς τὸ φῶς ξεχύνει σὰν κρατήρας.—  
Λὲς τρομαγμένοι ὁ ἄγνος ἥλιος ἀποτραβιέται  
Ἄπ' τὰ κλεισμένα θύματα τοῦ Κόσμου καὶ τῆς Μοίρας.

### ΜΑΡΜΑΡΩΜΕΝΟΣ

Σὰν ξωτικό καὶ σὰ στοιχειό, κι ὅ,τι ἀπέθαντο εἶναι,  
Χρόνια τὰ Ἑλληνικὰ βουνὰ σὲ εἶδαν νὰ διαβαίνεις,  
Κόδμε, Ἰχιλλέα, Ἀλέξανδρε, Ἀκρίτα, Κωνσταντίνε.  
Λένε πῶς ἐμαρμάρωσε τῶρα, μὰ δὲν πεθαίνει.

### ΠΑΡΑΠΟΝΟ

Πίσω μὰ Ἑλλάδα ἀγύριση—αὐτὴ θάμα τοῦ κόσμου!—  
Μιὰν ἄλλη σὰ γερὸ κορμὶ τὴν ξαγναντέβω μπρὸς μου.  
Κ' εἶταν ἐγὼ νὰ γεννηθῶ στοῦ ξεπεσμοῦ τὰ χρόνια,  
Νὰ σκάβει με ἡ ἀρρώστεια τῆς κ' ἡ ξένη καταφρόνια.

### ΠΙΚΡΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Θαμένη σου περνᾶ ἡ ζωὴ—ὦ! τὴν πικρὴ ἀσκημάδα!—  
Σὲ κάποιον πού ἀνοίχτηκε στὰ στήθεια σου Καιάδα;  
Μαῦρο κορίτσι! Μοῦρχειται ὁ ξένος λογισμός,  
«Κάλλιο νὰ εἶναι ὁμορφος κανεὶς παρὰ καλός».

### ΦΙΛΩΔΟΞΙΑ

Τὰ ταπεινὰ τὰ μίσησε καὶ τὴ ζωὴ τὴ στείρα.  
«Λησμονημένοι μὴν περνᾶς καὶ ἄδοξος μὴ γένηεις»,  
Σοῦ κράζει ἀμαρτωλὴ φωνὴ μὲ μιὰν ἀνάτα πύρα.  
ε'Αφοῦ δὲ δείχτηκες Χριστός, Ἡρόστρατος νὰ γένεις!»

### ΣΤΟΥΣ ΠΕΘΑΜΕΝΟΥΣ

Στοὺς τάφους σας προσκνητῆς, λουλούδια νὰ σᾶς φέρω  
Δὲν ἔρχομαι. Εὐλαβικὰ καντῶλι δὲ σᾶς κλαίω.  
Μὲς τὴν καρδιά μου δὲ χωρεὶ χαρὰ ἢ λύπη τῶρα,  
Κ' ἡ χάρη δὲ μάπτεινεν ἀκόμα οὐδὲ νὰ κλαίω.

### ΨΥΧΑΡΗΣ

Προφήτες τοῦ τοίμασανε τὴ στράτα καὶ προδοῖμοι  
Καὶ δὲν περνᾶ σὰ βασιλιάς καὶ σὰν κατακτητῆς.  
Ἐνα σταυρὸ σηκώνοντας καὶ τῆς Φυλῆς διαγωγόνος  
Τραβᾶει πρὸς τὸ Γολγοθᾶ ὁ Ἀναγεννητῆς.

Πάτρα, 1912

ΜΕΝΙΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ETTORE MOSCHINO

## ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΙΖΟΛΔΗ<sup>(\*)</sup>

ΟΙ ΑΡΧΟΝΤΕΣ (ἔξω φρενῶν ἀπὸ τὸ θυμό.)

Σκάσε, τρελέ, — Ξεδιάντροπε!

ΤΡΙΣ.

Καὶ τούτη,

δὲν τὴ λατρεύεις τὴν καλὴ κυρά σου;  
καὶ δὲν τὴν ἔχεις σκλάβα; Τὸ ρηγάτο  
δὲ μοῦδωκες, καὶ μ' ἔκαμες σεργούνη;  
Κ' ἡ μούρη αὐτὴ δὲν εἶναι ἢ πιὸ κακούργα  
στοὺς διαλεχτούς σου μέσα τοὺς βασάλους;  
(Γυρῶζει καὶ δείχνει τὸν Ἀντρέττο. Ὁ  
Ρήγας γελᾷ δυνατὰ καὶ καλόκαρδα.)

P M

Χά, χά! Μ' ἀρέσει μὲ τὰ μέτωρά του!

Δαγκάνει! — Κύρ Ἀντρέττο, ἐσὺ τί λέγεις;

ΑΝΤ.

(μὲ σκληρὸ τόνο.)

Λέγω, καλέ μου ἀφέντη, ἂν μοῦ τὸν δώκης,  
θὰ τὸν τραβήξω ἀπ' τὰ τσουλούφια πάνου  
στὸν πύργο τὸν ψηλό· θὰ τὸν κρεμάσω  
σὲ μιὰν ἀντέννα, σὰν κλαμένο μῆμο,  
καὶ στὴν ἀνεμοζάλη καὶ στὶς μπόρες  
θὰ παραδέρνη, σκιαῆτρο γιὰ τοὺς μπουφους  
τοὺς γουρλομάτες καὶ τὶς νυχτερίδες!

P.M.

Μοναδικὸ τάστειο! — Καὶ σὺ, καλὴ μου,  
(Πρὸς τὴ Ρήγισσα.)

νὰ σοῦ τὸν δώσω, τί λὲς νὰ τὸν κάνης;

ΙΖΟΛ.

Εἶναι τρελός, ἀλήθεια· μὰ τὸν τρέμω!

Ἄφησε νὰ πηγαίνω!

ΤΡΙΣ.

(προχωρεῖ, ζυγώνοντας πρὸς τὴν Ἰζόλδη.)

Ἵοχι, καλὴ μου

ρήγισσα, μὴ μοῦ φύγης! μὴ μ' ἀφήσης!

μὴ μὲ καταφρονέσης! σὲ ἱκετεύω!

Δὲς με ἴσα μέσ' στὰ μάτια, καὶ στοχάσου!

Δὲν τὴ θυμᾶσαι τὴν κόκκινη μέρα,

ποῦσφαξα γὼ τὸ δράκο, καί, ὅλη σπλάχνος,

στάρχοντικό σου μέσα ἐσὺ μ' ἐδέχτης;

καὶ φώναζες: «Μητέρα! βγάγεις! ἄβρες!

τὰ μπάλασμα ἐτοιμάστε τὰ σωτήρια,

τὸ νηπενθές, τὸν αἰμοστάτη! Θέλω

νὰ γιάνω τὸν ἱππότη, τὸ λεβέντη,

ποῦναι ἀπὸ γένος μέγα!» ὦ ξεχασμένη.

δὲν τὸ θυμᾶσαι;

ΙΖΟΛ.

Ἄνοστε μυθολόγε!

Τί θέλεις νὰ θυμοῦμαι; Δὲ σὲ νοιώθω!

ΤΡΙΣ.

Κι ἀρχισα ἐγὼ νὰ ταξιδεύω τότε

στὰ πράοιν' ἀκρογιάλια τοῦ γυαλοῦ σου,

καὶ ἀρμόνιζα τὸ βράδου στὸ λαγοῦτο

γλυκόλαλα τραγούδια. Στῶν κυμάτων

ἀπάνου τὸν ἀφρόν ἢ μελωδία

κυλοῦσε ἢ τολμησῆ, καὶ μὲ τῶν ἄστρων

χόρευε τὸ χορὸ' μὰ τὴν αἰγούλα,

στὸ γαλανὸ τὸ πέλαγος ἀπάνου,

ἔδειχνες σὺ τὴ ρόδινη μορφή σου,

καὶ μ' ἔκραζες! — Θυμᾶσαι;

(Σιγοτραγουδεῖ ἓνα γλυκὸ καὶ θλιβερὸ σκοπό.)

(\*) Κοίταξε ἀριθ. 463, 464, 465, 466 καὶ 467.

**ΙΖΟΛ.** Και ποιός τέτοιος  
τρέλες και παραμύθια σουχει μάθει ;  
Θά ρούφηξες κρασί φαρμακωμένο,  
και μεθησμένος είσαι άκόμα !

**ΤΡΙΣ.** Ναί, είμαι  
για σένα μεθησμένος, και με σένα !  
Μά τὸ κρασί μου είναι κρασί δικό σου,  
κ' ήπιαμε οί δύο μας τὸ ἴδιο τὸ μεθήσι !  
Στὸ πέλαγος, ἐκεῖ ! Μαλλιῶν χρυσάφι  
στόλόχρυσο καράβι ἐσὸν σκορποῦσες·  
σοῦ ἔφερον' ἐκεῖ τὸ φλόγινο ποτήρι,  
σὰ φυλλοκάρδι δλάνοιχτο, ἡ Βραγγιάνα·  
καὶ ἀνάμεσα στὸ πράσινο νησί σου  
καὶ στὸ βοερό τὸ πέλαγος, ἀπάνου  
στὸ θαμπὸν ἡσκιον, εἶδαμε κ' ἐρχόταν  
ὁ Χάρος· μ' ἀπ' τὸν Οὐρανό, ἡ Ἀγάπη !

(Τινάζεται ξαφνικά, τρομαγμένη και ὄργισμένη ἡ Ρήγισσα. Στυλῶνεται ἀντίκρου στὸν τρελό, κ' ἐρεθίζει τὸ Ρήγα νὰ τὸν παιδέψη. Οἱ ἄλλοι παρόντες, παίρνοντας θάρρος ἀπὸ τὰ λόγια τῆς Ρήγισσας, τοῦ ξαναρίχνονται. Ὁ Κακὸς Νέος, ὁ Ἀντρέττος, ὁ Δευοάλης και ὁ Γοντοίνος εἶναι ὁ ἀντίμαχος ΧΟΡΟΣ, και ρυάζονται ὅλοι μαζί, κ' ἕνας-ἕνας.)

**ΙΖΟΛ.** Ψέματα λέει ! ψέματα ! — Ρήγα Μάρκο,  
στὴ φούρκα στείλ' τον ! Εἶναι μαγεμένος !  
**ΟΙ ΑΛΛ.** Στὴ φούρκα ! — Στὴ φωτιά ! — Φωτιά στὸ μάγο !  
— Στὴ θάλασσα ! — Στὰ σίδερα ! — Στὰ κόκκινα,  
στὰ πυρωμένα σίδερα ! — Στους λύκους  
πετάχτε τον ! — Ναί, ναί ! στους λοβιασμένους !  
**ΒΡΑΓ.** (δλότρημη, αἰγανά πρὸς τὴν Ἰζόλδη.)  
Ρήγισσα, ἰδέ τον, πρόσεξε !  
**ΙΖΟΛ.** (μὲ πνιγμένη κραυγή.)

Ὁ Τριστάνος !

**ΟΙ ΑΛΛ.** Στὴ φωτιά ! — Στὸ νερό ! — Στὴ φούρκα ὁ μάγος !  
— Στὴ θάλασσα ! — Σκοτώστε τον ! — Στὴ φούρκα !  
(Ὁ Ρήγας πὸν διασκαδάζει πολὺ μὲ τὰ σκώμματα ἐκεῖνα και μὲ τὶς βρισιές,  
ἀνοίγει μακριὰ τὸν κύκλο τῶν φρενια-  
σμένων ἀρχόντων, πὸν στέκει ἀντίκρου  
στὸν τρελό.)

**P.M.** Ἄκουε, τρελέ. Νὰ σὲ γλυτώσω ἀν θέλης,  
πρέπει τὴ λεβεντιά σου νὰποδεῖξης.  
Μὰ νᾶναι τὸ κατόρθωμα μεγάλο·  
γιατὶ ἀν δὲν εἶσαι τόσο ἀντρειωμένος  
σὰν τὸν Τριστάνο, θάσαι τότε μάγος,  
καὶ κρύβεσαι ! Ποῦθ' ἔρχεσαι ;

**ΤΡΙΣ.** Θάκούσης  
Ρήγα Μάρκο· και σὺ, ρήγισσα, πρέπει  
νάκούσης τί θὰ πῶ, γιατί μὲ ξέρεις !  
Ποῦθ' ἔρχουμαι ; Ἄπ' τοὺς κάμπους τῆς  
[Βρετάνης,  
ἀπ' τὴ Γελούσα Βάρδια, ὅπου ὁ Ἄρθουρος,  
ὁ Λαγκελόττος, κ' ἡ ὁμορφη Γινέβρα  
ἔχουν μεγάλη σύναξη καλέσει,  
ρηγάδες και ἀρχοντόπουλα. Ἐσὺ, λείπεις·  
μὰ εἶναι ὁ Ἀγαλάνος, ὁ ἀγριος Μαιροδέρμης,  
και εἶναι ὁ τρανὸς τῆς Ὁρβελάντας κύρης,

ὁ ρήγας Βόρδος εἶν' ἐκεῖ, ὁ Γαλάξος,  
ὁ Πρηγκιβάλλης, κ' ἑκατὸ μαζί τους,  
πῶχουν καρδιά ἀπὸ σίδερο, και λόγχη  
μακροῖσκη, και δόξες και καμάρια !  
Χτυποῦν και τρέμει ἡ γῆ· γιατί ὁ καθέννας  
τὰ κάλλη τῆς κυρᾶς του ἀπανωβάζει  
ἀπὸ καθ' ἄλλης ὁμορφης στὸν κόσμο.  
Κ' ἔβλεπες γύρω νὰ λάμπουν παβιῶνια  
διαμαντοστολισμένα· και νᾶνθοῦνε  
στὰ ξύλινα, καλόφτιαστα πατάρια  
ὄλο ὁμορφίε· σὰ νᾶχε τὸ λιβάδι  
ἀναβλαστήσει, μὲ ἀνοιξη καινούρια,  
πέλαγος ρόδα. Καὶ ἄξαφνα προβαίνει,  
στὴ σέλλα καθισμένη τᾶσπρου ἀλόγου,  
ἡ Γινέβρα τοῦ Ἄρθουρου. Καὶ ἡ ματιά της  
γελαίει, καθὼς στὸ μέτωπό της τᾶστρο·  
φορεῖ χλαμύδα πορφυρή, και πάνου  
στὴν κεφαλή μὰ λαμπερὴ κορώνα,  
πὸν μέσα στὸ χρυσάφι λαμπυρίζουν  
ἑπτὰ καρβούνια ἰσομέτρα, ὅπως φέγγουν  
ἀγνάντια στὸ μεσοῦρανο φεγγάρι  
τῆς Ἀμαξας τὰ μάτια. Κι ἀπ' τὸν κάμπο  
ἀπλώθη πέρα ἕνας ἀχός : « Αὐτὴ ναι  
ἡ πιὸ ὁμορφη τοῦ κόσμου ! Εὐτυχισμένος  
ὁ Λαγκελόττος πὸν μέσ' στὴν καρδιά του  
βασίλισσα τὴν ἔχει ! » — Τέτοιο ἐγκώμιο,  
δὲν τοῦ ἄξιζε. Ὅχι αὐτὴ, παρὰ μιὰν ἄλλη,  
ἡ οὐράνια Ἰζόλδη, ὅλες περνᾶ στὰ κάλλη !  
Γιὰ νὰ τὸ δεῖξω, βγήκα ἐγὼ στὴ μάχη.  
Μπλάβα κι ἀσήμια, μὲ χρυσὰ πλουμῖδια,  
φόρεσα τότε, και χρυσὴ κορώνα·  
τᾶρματα πῆρα, και παληκαρῆσια  
κατέβηκα στὴν ἰζούστρα. Ρίχνω πρῶτα  
τὸ Σκῶτον Ἀμορέττο, πὸν μαχότανε  
γιὰ τὴν καλὴ του Σιδωνία, και ρίχνω  
τὸν Καλβάνο, γιὰ τὴν Κυρὰ τῆς Λίμνης,  
και τὸ Γαλάξο, ὡς πὸν μοῦ βγήκε ἀγνάντια  
μὲ τρίμακρο κοντάρι ὁ Λαγκελόττος.  
Ὁ δίκαιος Θεός, πὸν ἀντιστυλῶνει  
τὴ Δύναμη, μοῦ χάρισε στὸ χέρι  
τόσην ὀρμή, πὸν τοῦ ἔμπηξα τὸ φράξο  
στὸ θῶρακα, και τίναξα τὸν ἥρωα  
ἔξω ἀπ' τὴ σέλλα. Καὶ σηκώθη τότε  
ἀπὸ παντοῦ ἕνας ἦχος : « Ἄξιος, ἄξιος,  
ὁ ἱππότης μὲ τὰ μπλάβα τὰ σημάδια,  
πὸν πολεμᾷ γιὰ τὴν Ἰζόλδη ! Καὶ ἄμοιρη,  
ἡ ὄραια κυρὰ πὸν ζῆ στὴν Κορνοβάλλη !  
Ὁ Ρήγας Μάρκος νᾶλειπε, δὲ θᾶταν  
γυναίκα πιὸ χαρούμενη στὸν κόσμο ! »

(Στὰ τελευταῖα τοῦτα λόγια, ὁ Ρήγας  
Μάρκος, πὸν ὡς τώρα ὄλο γελοῦσε και  
περίπαζε, ἀνάβει ὄλος θυμὸ. Ἡ ζή-  
λεια και ἡ ὑποψία ξανακυριεύουνε τὴν  
καρδιά του. Χυμίζει φοβερός, ἀρπάζει  
τὸν τρελό, και τὸν τινάζει χάμου.)

**P.M.** Ὅχι, κακοῦργε ! ψέματα ! Εἶσαι ψεύτης !  
Τὸ αἰσχος αὐτὸ δὲν τᾶπε στόμ' ἀνθρώπου !  
Ἡ ὁμορφη Ἰζόλδη μ' ἀγαπᾷ μὲ ἀγάπη  
τρισμαγάλη, πὸν δύναμη στὸν κόσμο  
ποτὲ δὲ μοῦ τὴν παίρνει, μήτε δόλος !

- Τρελέ καταραμένε! Για τὸ ψέμα  
 πὸν εἶπες, στίς φλόγες τῆς πυρᾶς θὰ βάλω  
 νὰ σὲ στήσουν νὰ φλέγῃσαι ὅλη νύχτα!
- ΟΛΟΙ Στὴ φωτιά! στὴν πυρά!
- ΤΡΗΣ. (Ξεκαρδισμένοι μὲ γέλοια τρελά.)  
 Ναι, ὦραϊα! ἀπόψε  
 θάνῳ μὲ τὴ ρήγισσα! Τί ὦραϊος  
 γάμος πὸν θᾶναι μὲ χρυσὰ λυχνάρια!
- ΙΖΟΑ. Δὲν τὸν ἀφήνεις, ρήγα; Μὴ θυμῶνῃς!  
 Δίχως μυαλὸ στὸν κόσμον γυροφέρνει,  
 κι ὅλα τὰ χίβει, ὅ,τι στὸ δρόμο ἀκούσῃ!
- P.M. "Αχ, ρήγισσα! Τὰ λόγια σου μ' εὐφραίνουν.  
 "Ομορφα εἶπες· και ἄλλο δὲν κακίωνω. —  
 Τρελέ, δὲ θὰ σὲ κάψω! "Ομως, πρὶν φύγῃς,  
 κάμε μιν κι ἄλλο ἀστεῖο. Κύρ 'Αντρέττο,  
 κύρ Δενοάλη, και οὐί, Γοντοῖνε,  
 παιῖξετε μὲ τὸν ξένον τὸ λεβέντη  
 δυὸ-τρεῖς σπαθιές. Ποιὸς ξέρει, ὁ καταργιῶν  
 ἂν παῖξῃ τὸ σπαθὶ και τὸ κοντάρι.  
 Καλοδεμένους φαίνεται, κι ἄς εἶναι  
 κουρεμένοι σὺν πρόβατο.  
 (Πρὸς τὸν Κακὸ Νέο.)  
 "Ἐμπρός, νέε!  
 τράβα τὴ σπάθα! χτύπα!  
 ("Ὁ Δαρδινέλλος τραβᾷ τὸ σπαθὶ και  
 χύνεται ἀπάνω στὸν Τριστάνο.)  
 Νά! λουβιάρη!
- 'Ο Ν. ΤΡΗΣ. Τρέγα! σὺν τὸ σκυλί!  
 ("Ἐχει ἀρπάξει τὴ ράβδα του ἀπὸ χᾶ-  
 μου, και φυλάγεται παληκυρήσια.)
- 'Ο Ν. ΤΡΗΣ. Φυλάξου!  
 Πίσω,  
 και σ' ἔφαγα!
- P.M. Μπρός, φίλοι μου, ἡ σειρὰ σας!  
 "Αρχίζει τώρα ὁ ἀγῶνας τῶν ἀρμάτων.  
 ("Ὁ "Αντρέττος, ὁ Δενοάλης και ὁ Γον-  
 τοῖνος, καθὼς και ἄλλοι, βλέποντας τὸ  
 Νέο πὸν τραβιέται πίσω, περικυκλώ-  
 νουνε τὸν Τριστάνο και ἀρχίζουνε μὲ  
 τὰ γυμνά τους σπαθιά νὰ τὸν κεντοῦνε  
 σ' ὅλο τὸ κορμί.)
- ΟΛΟΙ Δώστε του. — Στὰ καπούλια! — Στὸ λαρύγγι!  
 — Νά τος ὁ πρωτοστάτης τῶν κυράδων!  
 — "Ὁ νικητὴς τοῦ Λαγκαλόττου! — Νά τος  
 ὁ ψεύτικος Τριστάνος! — Δῶσ' του! — Κόφ' τον!  
 — "Αντιστέκεται! — Δῶσ' του πάλι! — Θᾶναι  
 μαγεμένος! — Ζαρώνει! — "Αποτραβιέται!  
 — Στὴν πλάτη!
- ΑΝΤ. "Οχι! στὸ μούτρο! "Ἐκεῖ.  
 (Τονὲ χτυπᾷ προδοτικά μὲ μιὰ μπηχτὴ  
 στὸ μάγουλο, και τὸ αἷμα πετιέται.)  
 "Α! τὴν ἔφαγες!
- ΔΕΝ. Κ' εἶναι τὸ αἷμα πορφυρό!
- ΟΙ ΑΛΛ. Και στᾶζει!  
 — Πισιλάει!
- ΙΖΟΑ. (Βλέποντας τὸ αἷμα, τινᾶζεται περιτρο-  
 μη και βάζει μιὰ σπαραχτικὴ κραυγή.)  
 "Αχ!  
 ("Ὅλοι σταματοῦνε σαστισμένοι.)
- P.M. "Ἰζόλδη, γιατί τρέμεις;
- ΙΖΟΑ. (Παίρνει ὅλο τῆς τὸ θάρρος και προ-  
 βαίνει ἀποφασιστικά.)  
 "Αρχοντες, Ρήγα! φτάνει πιά, σταθῆτε!  
 Εἶναι δικὸς μου!  
 ("Ἀνοίγουνε ὅλοι τὸν κύκλο.)  
 Μόνη ἐγὼ ταιριάζει  
 σκληρὰ νὰ τὸν παιδέψω γιὰ τὸ θράσος του!  
 "Οχι μὲ τὸ σπαθί· μὲ τὴν κρεμάλα! —  
 Γλυκέ μου ρήγα, κάμε μού τον δῶρο!  
 Δὲ θὰ μ' ἀγγίξῃ ἢ βρώμα, ὁ σιχαμὸς του!  
 Τὰ μάτια μου θὰ κλείσω, νὰ τὸν πάω  
 στὴ φούρκα· και θὰ δῆς, πῶς ἐγὼ ξέρω  
 νὰδράχῳ τὴν "Εκδίκηση στὴ φούρκα  
 μὲ τὸ βαρὺ, τὸ δίκιοπο σπαθὶ τῆς!
- P.M. (πὸν ξαναγίνεται σκληρόκαρδος.)  
 Δὲν τὸ γνώριζα, ὦ νιόφαντη "Αμαζόνα,  
 πῶς τέτοια φλόγα σοῦ ἄναβε τὰ στήθια!  
 Εἶναι δικὸς σου! Μὴν τὸν θανατώσῃς,  
 μὰ γλέντι μὲ τὸ βᾶσανο τᾶργό του!
- ΙΖΟΑ. (μὲ προσποιημένη ἀλιονιά, ζυγώνοντας στὸν  
 Τριστάνο.)  
 Κατάλαβες, ὦραϊε μου Τριστάνε;  
 κατάλαβες;  
 (Μὲ χαμηλὴ φωνή.)  
 Σὲ λύτρωσα!  
 (Μὲ δυνατὴ φωνή.)  
 Γονάτισε!  
 ("Ὁ Τριστάνος σωριάζεται, ζαρώνει χάμου.)  
 Χώσου μέσα στὴ γῆ, σὺν τὸ σκυλῆκι  
 πὸν σέρνεται στὸ χῶμα. — Μοναχὸς του,  
 ἄς μείνῃ ἐδῶ, βρωῶνοι! ἄς μὴν ἀκούῃ  
 τὸν ἦχο τῆς φωνῆς ἢ τῶν ἀρμάτων!
- ΤΡΗΣ. (ἀγκαλιάζοντας τὰ πόδια τῆς Ρήγισσας.)  
 "Αγάπη μου! λαχτάρα μου! λουλούδι  
 τῆς καρδιάς μου! Στὰ χεῖλη σου ἄς πεθάνω.  
 Στὴν ἀγκαλιά σου ἄς σβῆσω! ἄς ξεψυχήσω!
- P.M. Ναι, ἀφήστε τον. Πιάμε! "Ἐχε γειά, τρελέ μου!  
 Τὴ ρήγισσα σοῦ τὴ χαρίζω. Πάρ' τη  
 γιὰ νὰ τὴν πᾶς στὰ σύννεφ' ἀπὸ πάνον  
 κοντὰ στὸν οὐρανὸ, σ' ἓνα παλάτι  
 γεράνιο και κρυστάλλινο· κι ἂν θέλῃς,  
 σφάξε κι ὅλη τὴ συναξὴ τοῦ "Αρθούρου,  
 γιὰ χάρι τῆς "Ἰζόλδης πὸν πεθαίνει  
 μὲ πίκρα και καμὸ γι' αὐτὸ τὸ μούτρο!  
 Χά! χά! "Ἐλα! Πιάμε πιά! Σήμερα ἢ Κούρτη  
 μ' ἐξαίρετο παιγνίδι ἔχει γλεντήσει!  
 ("Ὅλοι γελοῦνε και περικαίλουνε τὸν  
 Τρελό. "Ὁ Ρήγας παίρνει ἀπὸ τὸ χέρι  
 τὴ Ρήγισσα, κι αὐτὴ προχωρεῖ και  
 μπαίνει στὰ δωμάτια τῆς ὕστερα φεύ-  
 γει κι ὁ ἴδιος ἀνάμεσα στὴ διπλὴ γραμ-  
 μὴ τῶν ἀρχόντων πὸν προσκλίνονται  
 μπροστά του. "Ὁ Κακὸς Νέος σιμῶνει  
 στὸν Τριστάνο, και τοῦ δίνει μιὰ μὲ τὸ  
 θηκάρι τοῦ σπαθιοῦ του. "Ἡ Βραγγιά-  
 να βλέπει τὸ κακότροπο κίνημα και  
 τρέχει κρυφὰ σιμὰ στὸν Τριστάνο. Τοῦ  
 ψιθυρίζει:)
- ΒΡΑΓ. Περίμενε!  
 (κ' ὕστερα μπαίνει κι αὐτὴ στὰ δωμά-)

τια τῆς Ἴζόλδης. Τώρα, μόνος ὁ Ἄν-  
τρέττος μένει ἀκόμα στὸ κατώφλι. Μ'  
ἓνα πῆδημα ὁ Τριστάνος, ἀπὸ κεῖ πού  
εἶτανε προύμυτα ζωωμένος, χύνεται  
καὶ τὸν ἀρπάζει ἀπ' τὸ λαιμό, σκού-  
ζοντας μὲ τὴν ἀληθινὴ καὶ σταθερὴ  
φωνή του :)

ΤΡΙΣ. Προδότῃ ! κολασμένε !  
Μὲ γνωρίζεις ;  
ΑΝΤ. (κατατρομαγμένος.) Ποιὸς εἶσαι; Ἄχ! ὁ Τριστάνος!

ΤΡΙΣ. Ναί ! ὁ Τριστάνος ! Σ' ἀρπάξα στὰ νύχια !

ΑΝΤ. Βοήθεια ! Βρονκολάκισσε !

ΤΡΙΣ. Μὴ σκούζῃς !

ΑΝΤ. Ρήγα ! βοήθεια !

ΤΡΙΣ. Σύρε τὸ σπαθί σου !  
Φυλάξου, εἰδὲ σὲ σφαῖω ! Θᾶ σὲ πνίξω  
στὸ αἷμα σου !

(Ὁ Τριστάνος ἔχει σύρει ἓνα κοντὸ σπα-  
θί κάτω ἀπὸ τὸ ράσο του· ὁ Ἄντρέττος  
ἀπελπισμένος πιά, τραβᾷ τὸ δικὸ του.  
Παίζουνε λίγες καὶ γλήγορες σπαθιές·  
μὰ ὁ Ἄντρέττος ὄλο καὶ ὑποχωρεῖ μπρὸς  
στὴ μανία τοῦ ἄλλου.)

ΤΡΙΣ. Νά ! ἔτσι !

ΑΝΤ. Ἄχ! καταραμένε !

ΤΡΙΣ. Σὲ σκότωσα ! Πέθανε, κολασμένε !

(Τονὲ σπρώχνει ὡς τὴν κορτίνα δεξιά,  
πού κρύβει τὴν χαμαρούλα, καὶ τονὲ  
ρίχνει μέσα μὲ μιὰ σπαθιά. — Μόλις  
ξαναπέση ἡ κορτίνα, παρουσιάζεται ἀπ'  
ἀριστερὰ ἡ ΙΖΟΛΔΗ, ὀλότρεμη ἀπὸ ἀ-  
γάπη καὶ τρομάρα.)

ΙΖΟΛ. Τριστάνε !

ΤΡΙΣ. Ἴζόλδη !

ΙΖΟΛ. Τριστάνε μου, ἐσύ 'σαι ;  
Σὲ βλέπω, καὶ δὲν τὸ πιστεύω ἀκόμα·  
τρέμω...

ΤΡΙΣ. Μὴν τρέμῃς· εἶμαι γώ· μὲ βλέπεις!  
Γιὰ νᾶ σὲ ἰδῶ, κούρεψα τὰ μαλλιά μου,  
καὶ φόρεσα τὸ σάκκο καὶ τὴν τρέλα !  
Δὲν ἔπρεπε νὰκούσης τὴ φωνή μου,  
παρὰ τὸν ἦχο τῆς καρδιάς μου. Καὶ εἶπα,  
νᾶ ξεψυχήσω ἀπὸ καημὸ καὶ λύσσα,  
πού εἶδα τὴ μέρα πού ἡ καλή μου φίλη  
μ' ἀπόδιωξε καὶ μ' ἔβρισε !

ΙΖΟΛ. ὦ γλυκέ μου  
Τριστάνε, ἴσως καὶ σ' ἄκουσα καὶ σ' εἶδα !  
Μὰ ἡ προδοσία μᾶς ζώνει· κ' ἡ ἀλλαγμένη  
μορφὴ σου, καὶ τῶν λόγων σου ἡ ἀλήθεια,  
μποροῦσαν νᾶναι ἐπιβουλο παιγνίδι  
κανενὸς μάγου ! Εἶμαι δική σου πάντα !  
Πάρε με ! Ναί ! πεθαίνω ἀπ' τὸ μεθῆσι  
πού ξεπερνᾷ κάθε χαρὰ στὸν κόσμο.  
Τὴν ἔχω πιεῖ τὴ-συφορὰ μου ἀκέρια !  
κι ὄλη ἡ χαρὰ μου ἐτοῦτή, θᾶ μὲ πνίξῃ !

ΤΡΙΣ. Ἴζόλδη, Ἴζόλδη ! ἀνάγκη πιά νὰ φύγω !

ΙΖΟΛ. Ὅχι ! ἂν θὰ φύγῃς, ἔρχουμαί μαζί σου !  
• Μακριὰ ἀπὸ σὲ μαραινεται ἡ καρδιά μου,

κ' ἐσὺ πονεῖς δίχως ἐμέ ! » Τραγοῦδι  
πού μούπες σύ, κ' ἐγὼ θὰ τραγουδήσω  
μὲ τὴ χαρὰ στὸ αἷμα μου ! Μὲ σένα !  
Τὴν ἔξερες σύ τὴ χώρα τῶν Μακάρων,  
ὅπου κανέναν δὲ γυρνᾷ ! ὦ ! ζωὴ μου !  
καὶ ἀγάπη μου ! Ἡ νέα Αὐγὴ στὰ ξένα  
θὰ μᾶς φωτίσῃ ! Ὁ Ἐρωτας αἰώνια  
μᾶς ἀγκαλιάζει !

ΤΡΙΣ. Στὴν Αὐγὴ, στὰ οὐράνια,  
στὸ αἰώνιο Φῶς ! Δὲν εἶμαι πιά ὁ Τριστάνος,  
ἡ Ἴζόλδη πιά δὲν εἶσαι : — αἰώνια φλόγα,  
καὶ ἀπέραντη πυρὰ ζωῆς καὶ ἀγάπης !  
Ἐλα, πᾶμε, γλυκειά μου !

ΙΖΟΛ. Πᾶμε !

(Ἀκούονται τὰ βούκινα πού λαλοῦνε  
γιὰ τὸ κυνήγι. Οἱ δυὸ ἀγαπημένοι στέ-  
κονται τρομαγμένοι.)

Ὁ Ρήγας

κινᾷε γιὰ τὸ κυνήγι.

ΤΡΙΣ. Δὲ μᾶς βλέπει  
κανέναν πιά ! ὦ οὐράνια Ἐλευτεριά !  
(Φεύγουνε, ἀγκαλιασμένοι, ἀπὸ τὴ δε-  
ξιά θύρα.)

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ (πού κρᾶζει ἀπὸ μέσα, ἀρι-  
στερά.)

Ἄντρέττο ! Κὺρ Ἄντρέττο !

(Ἡ καρτίνα ἀνοίγεται καὶ παρουσιάζε-  
ται ἡ νεκροπράσινη μορφὴ τοῦ Ἄν-  
τρέττου. Σέρνεται χάμου στὸ κατώφλι.)  
(μὲ ἀπελπιστικὸν ἀγῶνα.)

ΑΝΤ.

Δαρδινέλλο !

Ἡ Ρήγισσα φεύγει μὲ τὸν Τριστάνο !

Πάρ' τὸ σπαθί ! Καὶ τρέξε ! Σκότωσέ τον!...  
(Ὁ ΚΑΚΟΣ ΝΕΟΣ μπαίνει μέσα τρέ-  
χοντας. Ἐχει ἀκούσει τὴν προσαγῆ,  
καὶ ἀρπάζει τὸ σπαθί πού τοῦ τινάζει  
ὁ Ἄντρέττος. Καὶ καθὼς αὐτὸς τρέχει  
νὰ κυνηγήσῃ τὸ ταίρι πού φεύγει, ὁ  
λαβωμένος δούκας σωριάζεται καταγῆς  
νεκρός.)

Τελειώνει τὸ δεύτερο μέρος.

(Ἀκολουθεῖ)

Μεταφρ. Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Ἐνας πόθος γενναῖος μοιάζει σὲ κάθε χώρα σὰ νὰ φω-  
λιάξῃ μέσα στῆς γυναίκας τὰ στήθια. Ὁ πόθος κάποτε  
κάνει φτερά, πετιέται ὄξω καὶ μαζί του σέρνει στάνοιχτά  
τὴν ψυχὴ τῆς γυναικῆσια, πού εὖ κατάλαβε λὲς πὼς εἶναι  
δειλὴ, καὶ γιὰ νὰ δείξῃ ἀντιεῖα, πηγαίνει νὰ πάρῃ τὴν ὀρ-  
μὴ της· ὡς πού νὰ φτάσῃ πιὸ μακριὰ κι ἀπὸ τὸν ἄντρα.

ΨΥΧΑΡΗΣ

# Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοιχτήης: Δ. Π. ΤΑΪΚΟΪΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

**Συντρομή χρονιάτικη:** Γιά τήν Ἑλλάδα καί τήν Κρήτη άρ. 10. Γιά τὸ ἔξωτερικὸ φρ. χρ. 12.50.—Γιά τίς ἐπαρχίες δεχόμεστε καί τρίμητες συντρομές ( δὲ τὴν τριμηνία).—Κανένας δὲ γράφεται συντρομητής ἂ δὲν προπλερώσει τὴν συντρομή του.



20 λεπτά τὸ φύλλο. — Τὰ περσομένα φύλλα πουλιούνται στὸ γραφεῖο μᾶς διπλὴ τιμή.



Βρίσκεται στήν Ἀθήνα σ' ὄλα τὰ κίόσκια, καί στίς ἐπαρχίες σ' ὄλα τὰ πραχτορεῖα τῶν Ἐφημερίδων.

## ΑΡΒΑΝΙΤΙΑ

Τὸ Σούλι πάει, μᾶς τὸ **τραγούδησε** σὲ πεντέξη ἐξαίρετες **ζωγραφίες** — μιὰ σταλιά ρωμαντικές μονάχα μολονότι ἐπιγραμματικές — ὁ κ. Βλαχογιάννης. Καί μὲ τὸ Σούλι ἄρχισε νὰ τελειώνει καί ἡ παράδοση τοῦ φαγωμοῦ μᾶς μὲ τὸν Ἀρβανίτη. «Ἀρβανίτης» εἶναι ὁ Τουρκαλνός, ὁ Τόσκας, ὁ Γκέκας, ποῦ πάντα του σ' ἀμάχη βρισκόταν μὲ τὸ Χριστιανό, τὸ Ρωμιό, τὸν «Ἕλληνα», καί ἀκόμα σὲ κάποια μέρη, στήν Ἡπειρο, βρίσκεται καί τώρα.

Ὁ Ἡπειρώτης εἶναι ὁ καλλίτερος συνάμα καί ὁ χειρότερος σύμβουλος ὅσο γιά νὰ καταλάβουμε, οἱ Ἀρβανιτᾶδες τί πρᾶμα εἶναι καί πῶς πρέπει νὰ τοῦ φερνόμαστε. Καλὸς σύμβουλος, γιά νὰ σοῦ χαρακτηρίσει τέλεια τὸν Ἀρβανίτη, τὸν ξέρει ἀπὸ τὴν κορφή ὡς στὰ νύχια. Κακὸς σύμβουλος, γιά νὰ σοῦ ὑποβάλει πολιτικὴ ἀπέναντι στοὺς Ἀρβανίτες στενὴ καί κοντόφθαλμη.

Σοῦ λέει ἄξαφνα πῶς ὁ Ἀρβανίτης εἶναι πονηρός, πλατασιολόγος, ἀνόργωτος, πολεμιστής, στολιδάρης — σὰν κανένα ἄμορφο πουλι ποῦ δείχνει σὰν ἄρματα τὰ φτερά του. Καί πονηρός **εἶναι** καί πλεονέχτης **εἶναι** καί πρωτόγονος **εἶναι** καί ὄλα τὰ ἄλλα ποῦ σοῦ ἀριθμοῦν οἱ Ἡπειρώτες **τᾶχει**. Μὰ εἴταν σοῦ λέν τοὺς μισοῦμε καί πρέπει νὰ τοῦς μισοῦτε καί σεις, γιὰτί στὰ μέρη μᾶς, ἐκεῖ ποῦ **συναπαγ-**

τιόμαστε, οἱ Ρωμιοὶ καί οἱ Ἀρβανίτες, μᾶς τυραννοῦν καί μᾶς βασανίζουν ἐπειδὴ ἔχουν τὴν κυρίαρχη θρησκεία καί τὴν κυρίαρχη φυλὴ, τοὺς Τούρκους, μᾶς τοὺς, δὲν πρέπει ἡ ταραχὴ γιά τὰ βᾶσανα τῶν ἀδερφῶν μᾶς νὰ μᾶς παραφέρει. Ἄμα βρίσκει, ὅποιος καί νᾶναι, ἀπακούμι καί δύναμη, γίνεται τύραννος, ἢ καλλίτερα, ἄμα ἀντικρύσει κανέναν ἀνθρωπο πὸ ἀδύνατο τοῦ ἐρχεται νὰ τὸν κάνει δοῦλο του. Λοιπὸν τυραννοῦν οἱ Ἀρβανίτες. Μὰ ἂς πάρουν ἂν θέλουν ἄρματα καί οἱ Χριστιανοὶ καί ἂς τοὺς τυραννήσουν καί αὐτοί. Οἱ μπέηδες ἀπὸ τὸν Ἀλῆ-πασᾶ ἔχουν κάμει χωριά ἐλόκληρα Χριστιανικά, τοιφλίκια τους. Ἡ Τουρκία κληρονόμησε καί αὐτὴ μερικὰ καταπατημένα Χριστιανικά τοιφλίκια ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Ἀλῆ, εἴταν τὸν κατάστρεψε. Ὁ δραγάτης ὁ Ἀρβανίτης τυραννάει καί αὐτὸς, ὁ χωροφύλακας εἴτε Τούρκος εἴτε Ἀρβανίτης (τὸ ἴδιο κάνει τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς) καί αὐτὸς βασανιστής, ὁ δεκατιστής ποῦ παίρνει τὰ βασιλικά δοσίματα, τύραννος καί αὐτὸς, καί Ἀρβανίτης τίς περισσότερες φορές. Εἶναι φυσικὸ λοιπὸν οἱ Ρωμιοὶ νὰ σχαίνονται τὸν Ἀρβανίτη, στήν Ἡπειρο. Ὡς τόσο ὅτε ἡ Ἀρβανιτᾶ βρίσκεται στήν Ἡπειρο ὅτε οἱ Ἡπειρώτες εἶναι ὄλοι οἱ Ἕλληνες.



Σφυριά καί ἀμόνια πολεμᾶν, τὴν ὄρα τούτη, γιά νὰ φτειάξουν μιὰν Ἀρβανιτιά. Οἱ Ἀρβανίτες, ἐνῶ ἦταν Ἀρβανίτες πάντα, δὲν ἔλαβαν συνείδηση ἐθνικὴ ξεχωριστὴ ἀπὸ τοὺς Τούρκους παρὰ στὰ τελευταία χρόνια καί πάλι ἔχι ὄλοι. Εἶναι ἀκόμα χωρισμένοι σὲ φυλές, σὲ οἰκογένειες, σὲ ἀρχηγούς, ποῦ τρώγονται ἀναμεταξύ τους καί ἐκδικιοῦνται, καί σὲ πολλὰ μέρη δὲν ἐχώρισαν ἀκόμα οἱ Ἀρβανίτες καθαρά τὸν ἑαυτό τους ἀπὸ τὸν Τούρκο. Μὰ **ὀλοένα γίνεται τὸ ἔθνος τὸ Ἀρβανιτικὸ** μέσα στὴ **συνείδηση τῶν Ἀρβανιτᾶδων**. Ἀρχισαν ἀπὸ τὸ 19ον αἰῶνα οἱ Τόσκηδες καί προπάντων μερικοὶ Χριστιανοὶ — οἱ πὸ διανοητικοὶ νὰ ποῦμε Ἀρβανίτες — νὰ δείχνουν στοὺς ἄλλους πῶς εἶναι ξεχωριστὸ ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔθνος. Ἡ Ἕλληνικὴ γειτονιά τοὺς ἐπηρεάσει βέβαια σ' αὐτό, καί ἡ μόρφωση ποῦ δώκαμε μεις στοὺς Χριστιανούς. Βάλλθηκαν καί οἱ Μιρδίτες, οἱ καθολικοὶ, ἡ παπιστάνικη προπαγάντα καί τὰ σκολειά τους, νὰ δώσουν καί στοὺς Γκέκηδες νὰ καταλάβουν πῶς εἶναι προπάντων Ἀρβανίτες. Τὰ προνόμια τῆς ἀσυδοσίας καί τῆς ὀπλοφορίας τῶν Γκέκηδων, ἀποτελεσμα τῆς ἀδυναμίας τῶν Τούρκων νὰ τοὺς ἐπιβληθοῦν, ἀρχισαν νὰ γίνονται ἀφορμὴ νὰ ξυπνοῦν καί τοῦτοι **ἐθνικά**, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ἀποφάσισε τὸ Τούρκικὸ τὸ κράτος νὰ μεταρρυθμίζεται **εὐρωπαϊκά**,

μέ ταχτικές στρατολογίες, ταχτικούς φόρους, συγκεντρωτικά συστήματα και άλλα τέτοια καμώματα ξένα στους Τούρκους. Ἄμα θέλησε τὸ Κράτος, δηλαδή ἡ Πύλη, νὰ χτυπήσει τὰ ἀρβανίτικα προνόμια, πάλεψαν οἱ Ἀρβανίτες καὶ χύθηκε αἷμα. Καὶ κάθε χρόνο τώρα γίνεται καὶ ἀπὸ μὴ τέτοια αἱματοχυσία. Τὸ αἷμα αὐτὸ ἔσκαψε βάραθρο βαθὺ πού ξεχώρισε τοὺς Ἀρβανίτες, τοὺς ἐγδικητές, ἀπὸ τοὺς Τούρκους τοὺς καταχτητές, πού θέλησαν νὰ μεταμορφωθοῦν μονομερῶς σὲ μεταρρυθμιστές. Ἀφότου μάλιστα καὶ τοῦτοι κατάντησαν ν'ἀποχτήσουν ἐθνικὴ συνειδησὴ καὶ ὁ ἐθνικισμὸς τοὺς ἔφερε τὸ σύνταγμα στὴν Τουρκία, ὅπως οἱ ἄλλοι μουσουλμάνοι, οἱ Κοῦρδοι καὶ οἱ Ἀραβες, ἔτσι καὶ οἱ Τουρκαλβανοὶ συναισθάνθηκαν καθαρότερα τὴν ξεχωριστὴ τους ὑπόστασι, τὸ ἐθνικὸ τους εἶναι.

Καὶ τώρα ἀναψαν οἱ Ἀρβανίτες καὶ λένε θεληματικὰ «Ἀρβανίτες εἶμαστε καὶ τὴν Ἀρβανιτιά μας κράτος θὰ τὴ φτιάξουμε ξεχωριστὸ ἀπὸ τ' ἄλλα.» Καὶ φυτρώνουν ἐλεύτερα ἀπὸ τὸ σύνταγμα (1908) καὶ δῶθε ἀρβανίτικα σκολειά, καὶ ἀρβανίτικες λέσχες καὶ σύλλογοι καὶ ἀρβανίτικες ἐφημερίδες.



Καὶ βέβαια, ἂν ἦταν στὸ χέρι τους θὰ σταματοῦσαν οἱ Ἠπειρώτες τὸ σχηματισμὸ τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς τῶν γειτόνων τους. Μὰ δὲν εἶναι. βολετὸ νὰ σταματήσει κανένας τὸν ποταμὸ. Λοιπὸν ἐμεῖς ἄς τὸν πάρουμε ὅπως εἶναι καὶ ἄς τὸν βοηθήσουμε νὰ βρεῖ τὸ δρόμο του. Νὰ βρεῖ νὰ μᾶς πνίξει δὲν πιστεύω νὰ εἶναι κίνδυνος. Ἐνάμισυ ἑκατομμύριο οἱ Ἀρβανίτες ὄλοι ὄλοι, τί θὰ μᾶς κάνουν; Θὰ πεῖτε ὁ ἀριθμὸς δὲ σημαίνει, ἡ ποιότητα ἀξίζει. Μὰ ἴσια ἴσια τὴν ἀξία τους αὐτὴ μπορούμε μὲ τεχνικὸ τρόπο νὰ τὴ βάλουμε κοντὰ στὴν ἀξία τῆ δικῆ μας, νὰ ταιριάξει, ἀντὶ νὰ τὴν ἀφήσουμε νὰ πάει νὰ προστεθεῖ στὴν ἀξία ἄλλων τριγυρινῶν ἔθνῶν καὶ κρατῶν, εἴτε Σλαύων, εἴτε Αὐστριακῶν, εἴτε Ἰταλῶν.

Δὲ θὰ συζητήσουμε σύνορα μὲ τοὺς Ἀρβανίτες, δὲν εἶναι καιρὸς. Κ' ἐπειτα μὲ ποιὸν νὰ συζητήσεις; Μήπως ὑπάρχει ἀκόμα κανένα ὀργανωμένο κέντρο δικό τους; Ἄλλο ἀπὸ μπέηδες καὶ προεστοὺς καὶ ἀρχηγούς ἀναριθμητοὺς δὲ βρίσκεις, μόλις τώρα ἀρχισαν νὰ ξεφυτρώνουν σύλλογοι καὶ λέσχες. Μὲ ποιὸν ἀπ' αὐτοὺς νὰ πρωτοσυνεννοηθεῖς; Ξέρουμε κιάλας ἐμεῖς τί εἶναι δικό μας, ὁ τόπος πού τὸν κατοίκησαν οἱ Χάγκες, οἱ Μολοσσοὶ καὶ οἱ Θεσπρωτοὶ, τόπος ἑλληνικὸς, Πέρα ἀπ' αὐτὸν δὲ γυρεύουμε τίποτε.

Ἄν πρέπει νὰ συναγροικηθοῦμε μὲ τοὺς ἀρχηγούς τῶν φυλῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν καὶ μὲ τοὺς

συλλόγους πού συσταίνονται — καὶ πρέπει γιὰτὶ δὲ μᾶς περισσεύει καὶ ὁ καιρὸς, ἡ Τουρκία ξεπέφτει, οἱ ξένοι γύρω ἀγρυπνοῦν, ραδιοῦργοῦν καὶ δουλεύουν — θὰ συναγροικηθοῦμε γιὰ νὰ τοὺς ἐνώσουμε *στὴν ἐθνικὴ τους ἰδέα καὶ στὴν ἀντίληψη τῆς ἀνάγκης νὰ συνεργαστοῦμε Ἕλληνες καὶ Ἀρβανίτες* ἐνάντια στὴν ἀποκλειστικὴ ἐπικράτησι τῶν Σλαύων στὰ Βαλκάνια καὶ ἐνάντια στὶς ἀφομοιωτικὰς τάσεις τῶν Νεότουρκων. Κοινὸ συμφέρο εἶναι, δικό μας καὶ δικό τους, νὰ μὴν ἀφήσουμε τοὺς ἀλλόφυλους Σλαύους νὰ ἀπλωθοῦν σὲ τόπους δικούς μας γιὰ νὰ μᾶς πλημμυρίσουν καὶ μᾶς πλακώσουν. Αὐτοὶ μὲ τὴ γεννοβολιὰ τους τὴ γόνιμη, μὲ τὴ γεωργικὴ τους προδιάθεσι, μὲ τὴ λιτότητα τῆς ζωῆς τους καὶ τὴ φτήνεια τῆς δουλειᾶς τους, ἀπλώνονται σὰ λαδιὰ περὶ γύρω στυοὺς τόπους ὅπου ἐγκαταστάθηκαν, καὶ πᾶν νὰ διώξουν τοὺς ἄλλους. Γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἰσορροπία τῶν ἔθνῶν στὴ Βαλκανικὴ χερσόνησο συμφέρε νὰ εἶναι οἱ Σλαῦοι περιορισμένοι ὡς ἐκεῖ πού ἐγκαταστάθηκαν. Μὲ τοὺς Ἀρβανίτες ἐνωμένοι, αὐτὸ τὸ καταφέρνουμε, χωρὶς αὐτούς, ὅχι τόσο καλὰ ὅτε τόσο εὐκολα.

Ἐπειτα καὶ ἄλλος λόγος παρουσιάζεται πού μᾶς ἀναγκάζει νὰ συνεργαστοῦμε — οἱ ἐπίβουλοι ξένοι. Ὁ Γερμανισμὸς φυλάγει μὲ πρόσκοπο τὴν Αὐστρία γιὰ νὰ χάσει τὸ Ἀρβανίτικο ἔθνος· τοῦ τάξει βέβαια αὐτονομία καὶ τέτοια, καὶ μὲ ραδιοῦργιες καὶ συκοφαντίες τοῦ βάζει τὴν ἰδέα πὼς ἐμεῖς δὲ θέλουμε τὸ καλὸ του. Οἱ Ἀρβανίτες δὲ πρέπει νὰ γελαστοῦν καὶ νὰ πᾶν μὲ κείνους. Ἐμεῖς τὸ κακὸ τους δὲν τὸ θέλουμε, δὲν ἔχουμε συμφέρο νὰ τὸ θελήσουμε, μὰ κι ἂν τὸ θέλαμε δὲν θὰ τὸ καταφέραμε γιὰτὶ δὲν εἶμαστε ὡςτε τόσο πολλοὶ στὰ Βαλκάνια ὡςτε τέτοιοι ὅπως οἱ Σλαῦοι. Ἐμεῖς δὲν ἀπλονόμαστε σὲ τόπους πού δὲν εἶναι ἀπὸ αἰῶνες καὶ χιλιόχρονα δικοὶ μας. Ἐμεῖς τὴν Ἀρβανιτιά τὴ βλέπουμε σὰν πρόχωμα ἀθάνατο γιὰ τὸ ἔθνος μας.

Ἄλλὰ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρέπει νὰ τοὺς φοβοῦνται οἱ Ἀρβανίτες πού δὲν ἔχουν καλοὺς σκοποὺς γιὰ τὴ χώρα τους. Αὐτοὶ θέλουν τὴν Ἀρβανιτιά νὰ τὴν καταχτήσουν γιὰ νὰ δρῖζουν καὶ ἀπὸ τίς δυὸ μεριεὶς τὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα, ἐπειτα λιμπίζονται τὸ λιμάνι τῆς Αὐλώνας. Καὶ δὲν κρίθουν τίς ἐπιθυμίες ἢ τίς βουλιμίες τους, ὅπως θέλεις πῆς τες. Καὶ αὐτοὶ ὑπόσχονται αὐτονομία καὶ τέτοια στοὺς Ἀρβανίτες.

Μὰ ἂν εἶναι νὰ καταντήσουν μέσα σ' ἕνα μεγάλο κράτος σὰν τὴν Αὐστρία ἢ τὴν Ἰταλία, δέκατος πέμπτος τροχός, ἄς εἶναι καὶ αὐτόνομοι, τί τὴ θέλουν τὴν τέτοια αὐτονομία τους; Ποιὸς θὰ τοὺς λογαριάζει; Παρὰ νὰ καταντήσουν ἔτσι, δὲν εἶναι τάχα καλ-



λίτερα νά κάνουν ελεύτερο κράτος δικό τους, κυρίαρχο, πού νά είναι μαζί μέ την Ελλάδα ενωμένο κατά τη λεγόμενη δικαδική ένωση; Δηλαδή ένας βασιλιάς και δυο κράτη;

Ἄλλὰ και ἔτσι νά μή γίνει (άν και συμφέρεται και σέ κείνους και σέ μᾶς) ἄς μείνει ἡ Ἀρβανιτιά, ἄν μπορεί, κράτος ἀνεξάρτητο και κυρίαρχο, φάνει νά συνεργάζεται ἀδιάκοπα και στενά μέ την Ελλάδα πού και γειτονική της πέφτει και συγγενική της είναι και κοινά ἔχει συμφέροντα.



Μιλῶ γιά την Ἀρβανιτιά πού σχηματίζεται, σά νά ήταν καμωμένη κιάλα, ἐνώ θέλει καιρό και ἀγῶνες ἀκόμα γιά νά γίνει. Ἐπειτα, γιά την ὥρα, δέν ἔλειψε ἡ Τουρκιά και δέ στέκει νά τὸ ξεχνῶμε. Παρά νά καταντήσει ἡ Ἀρβανιτιά παράρτημα τῆς Αὐστρίας ἢ τῆς Ἰταλίας, καλλίτερα ἔχει νά μένει συσσωματωμένη μέ ἄλλο μεγάλο κράτος, τὴν Τουρκιά. Ποιά πολιτική νά δείξουμε στοὺς ἀρχηγούς τῶν Ἀρβανιτῶν πὼς ταιριάζει νά ἀκολουθοῦνε τώρα; Σ' αὐτὸ δέν πιστεύω κανεὶς τοὺς νά μή μένει σύμφωνα πὼς ἡ Ἀρβανιτικὴ πολιτικὴ μέσ' στην Τουρκιά και ὅσο στέκεται τὸ Τούρκικο τὸ κράτος στην Εὐρώπη, εἶναι ἡ πολιτικὴ τῶν ἐθνῶν, ἡ πολιτικὴ ἐκείνη πού ἐγκαίνιασαν οἱ Ἕλληνες βουλευτὲς και πῆραν φυσικὰ μέ τὸ μέρος τοὺς ἑλοὺς τοὺς φωτισμένους και ἀνεπηρέαστους ἀπὸ τουρκοφοβία ἀρχηγούς τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ εἶναι τόσο καθάρια και διάφανη και τόσο θεοφάνερα ὑπηρετεῖ τὰ συμφέροντα κάθε ἐθνους βρισκόμενου μέσ' στην Τουρκιά, πού δέν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐξήγηση. Ἡ πολιτικὴ αὐτὴ γίνηκε γιά νά ἀσφαλῆσει σέ κάθε ἐθνος 1) τὴν ὑπόστασή του τὴν ξεχωριστὴ και 2.) ἴσα πολιτικὰ δικαιώματα μέ τὴν κυρίαρχη φυλὴ, τοὺς Τούρκους. Ὅσο βασιτεῖται ἡ Τουρκιά, ἄλλῃ πολιτικὴ δέν μποροῦν νά κάνουν τὰ ἐθνη ἀφοῦ ἐπιμένουν και θέλουν και καλὰ νά μείνουν ἐθνη. Γιά τὴν ὥρα τοὺς Ἀρβανίτες τοὺς συμφέρεται νά μὴν κληρονομήσουν τὸ χωρισμὸ ἀπὸ τὴν Τουρκιά ὅπου ἔχουν ἀπὸ καιρὸ τὴ θέση τους και τὴ δύναμή τους, και ὅσο δέν ἔχουν χωριστικὲς τάσεις, αὐτὸ τὸ πολιτικὸ πρόγραμμα πρέπει θέλοντας και μὴ νά βάλουν μπροστά.

Και ἀναγκαστικὰ λοιπὸν θὰ συνεργαστοῦν μαζί μας πού ἀκολουθοῦμε και μεῖς τὸ ἴδιο πρόγραμμα, ἀφοῦ ἐμεῖς και τὸ χαράξαμε, ὅπως ἀναγκαστικὰ συνεργάζονται μαζί μας φανερά και οἱ Βούλγαροι και Ἀρμένιδες (ὅσοι δέν τρέμουν ὑπερβολικὰ τὸν Τούρκο) και ὅπως ἀναγκαστικὰ θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν σὲ

λίγο και οἱ Ἀραβες και οἱ Κοῦρδοι και ὅποιος ἄλλος λαὸς τῆς Ἀνατολικῆς Αὐτοκρατορίας.

Μπορεῖ νά βεβαιώσει κανεὶς, χωρὶς ὑπερβολή, πὼς ἡ τύχη τῆς Βαλκανικῆς Τουρκίας βρίσκεται στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρβανιτῶν και τῶν Βουλγάρων ἄν εἶναι σμιγμένοι. Ἡ ένωση — συνεννόηση ἢ συμμαχία — τῶν τριῶν αὐτῶν ἐθνῶν μπορεῖ νά διαφεντέψει και τὴ διατήρηση τῆς Τουρκίας στην Εὐρώπη, και τὴν καταστροφή της.

ΙΔΑΣ

## ΕΥΠΝΑΤΕ ΚΑΙ ΜΑΣ ΦΑΓΑΝΕ ΟΙ ΣΛΑΒΟΙ!.. ΡΟΥΒΛΙΑ!

Δὴ και λίγες μέρες ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ «Χρόνου» ἔγραφε χαρούμενα ἀπὸ τὴν Πόλη και ζητοῦσε συχαρήκια γιά μιὰ ἐθνικὴ μας νίκη μεγάλη και τρανὴ πού γίνηκε στίς μέρες τῆς Πατριαρχίας Ἰωάννη τοῦ Γ'.

Κατῶρθωσαν, λέει, οἱ Ἕλληνες καλόγεροι τοῦ Μοναστηριοῦ τῶν Ἰδῆμων στ' Ἅγιον Ὄρος και κατέφεραν τὸν Πρέσβη τῆς Ρουσίας Τσαρικόφ — τὸν γέλασαν δηλαδή τὸν Τσαρικόφ! — και κάνανε μιὰ ἀνταλλαγὴ μέ τοὺς Ρώσους πού βγήκαν γελασμένοι οἱ Ρούσοι. Πήρανε οἱ δικοὶ μας ἕνα κελλὶ και ἀντίς γι αὐτὸ δώσανε στοὺς Ρώσους μιὰ Σκήτη τοῦ «Τίμου Προοδρόμου» πού ἔχει δεκατέσσερα (14) σπήτια! Και οἱ Ρούσοι δώσανε ἀκόμα στοὺς δικούς μας, γι αὐτὴ τὴν ἀθῶα ἀνταλλαγὴ 1,200,000 φράγκα ἀπὸ εἰσοδήματα πού τὰ εἶχε κατασχέσει ἡ Ρουσία στὴ Βασαράβια τῶν δικῶν μας και ἀκόμα κάτι μαγαζιά και ἕνα μετόχι στὴ Μόσχα πού τὰ εἶχαν κατασχέσει δὴ και δυὸ χρόνια, ἀξίας 2 1)2 ἑκατομ. φράγκ. και δυὸ χρονῶ σοδιά!

Καλὲς ἀπόκριες κάνανε οἱ καλογέροι μας και ἀπάνω.

Ἔτσι πάντα γελοιοῦνται οἱ Ρούσοι και δίνουνε στοὺς δικούς μας ρούβλια και ἔτσι πάντα νικοῦνε οἱ δικοὶ μας δίνοντας τόπους Ρωμέτικους στοὺς Σλάβους.

Οἱ Σλάβοι μᾶς ἐρχονται ἀπὸ πάνω σιγὰ σιγὰ χωρὶς τουφέκια και ἄρματα: καλὰ νά τοὺς δεχτοῦμε. Κανένας σας μὴν κουνιέται, νερόβραστοι σημερινοὶ Ρωμοὶ, ἐκεῖ πού πρέπει, μόνο συρθεῖτε σὰν κουρελόπανα και παλιοτενεκέδες δεμένοι στὴν οὐρὰ τοῦ κάθε δημοκόπου σκύλου. Νὰ μωρὲ, πού δίνουνε οἱ χαχόλοι τὰ ρούβλια: «ἔχι στὸ «Νουμά» και στοὺς μαλλιαροὺς. Δέν τὸν νοιάζει τὸν Τσαρικόφ — και

μάλιστα θά λυπάται — αν δλο τὸ Ρωμέικο νοιώσει πὼς ἡ ζωτανή του γλώσσα δὲν εἶναι χυδαία πρό-  
στυχια καὶ προδοτικιά, παρὰ πὼς εἶναι ἀγια εὐγενι-  
κιά καὶ τιμημένη, χλιοπλερωμένη μεῖς αἷμα, ζων-  
τανή καὶ τὴν ἀδράξει καὶ ζήσει ἐλεύτερο. Μὰ ρού-  
βλια, ἀν τείανε βολετό, ὁ Τσαρικῶφ θάδινε στοὺς κα-  
θαρεβουσιάνους γιὰ νὰ βαστᾶνε στραβὸ τὸν κόσμο  
νὰ τὸν τρώνε αὐτοὶ καὶ νὰ μᾶς πατάει αὐτὸς ἀπὸ  
πάνω.

Νὰ ὠρὲ ποῦ κιντυνεύει ἡ φυλή, γλωσσαμύντο-  
ρες σπανοί. Καὶ σεῖς δημοτικιστὲς μοναχὰ στὴ γλώσ-  
σα, μὰ καθαρεβουσιάνοι στὰ μυαλά, ἀδειανοὶ καὶ τι-  
ποτένιοι, με φούμαρα καὶ βρώμες στὸ κεφάλι σὰ νέες  
ἰδέες, ὅπως λέτε, παπαγάλοι καὶ μαϊμούδες ξένων,  
ξυπνᾶτε.

Μὰ, ὅσο νὰ ξυπνήσουνε αὐτὰ τὰ κουτάδια, ἄς  
δώσει λιγάκι προσοχὴ ἐδῶ κάθε Ρωμιὸς ἀληθινὸς  
ποῦ πεισιτικᾶ πονάει καὶ ἀγαπάει τὴ γενιά του καὶ  
τὸν τόπο του, νὰ δεῖ πὼς αὐτὲς οἱ καλογεροδουλίες  
με τοὺς Ρούσσους ἔχουνε μεγαλύτερη πολὺ σημασία  
ἀπὸ κείνη ποῦ φανταζόμαστε καὶ ἄς κλάψει με  
μαῦρα δάκρυα γιὰ τὴ νίκη μας, καὶ ἄς βγεῖ ἀπὸ  
τὸ κλάμα πιδ ἀντρειωμένος.

Κεῖ ἀπάνω στὴ Μακεδονία ὁ Ἄθωνας εἶτανε  
ἐλεύτερος ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ὁ Ὁρχάν ἀκόμα εἶτανε  
στὴν Προύσα (1326—1360). Εἶχε δικούς του φύ-  
λακες, δικούς του νόμους, δική του διοίκηση, οὔτε  
φόρους πλέρωνε καὶ μονάχα ἕναν καίμακάμη εἶχε  
καὶ ἔκανε τεμενάδες στοὺς καλογέρους. Οἱ καλόγε-  
ροι εἶτανε ὄλοι Ρωμιοί, πολὺ λίγοὶ Βούλγαροι, καμιά  
ἐκατοστή, καὶ ἄλλοι τόσοὶ Σέρβοι καὶ πολὺ πιδ λίγοὶ  
Ρουμοῦνοι. Ἔτσι βρισκότανε μιὰ αὐτόνομη ἑλληνικὴ  
διοίκηση μέσα στὴν Τουρκιά. Καὶ τὰ μοναστήρια  
αὐτὰ εἶχανε καὶ μετόχια ἀπέραντα στὴν Πελοπόν-  
νησο, Στερεά, Θεσσαλία, Μακεδονία, Ρουσία, Μ. Ἀ-  
σία, Κρήτη καὶ παντοῦ ὅπου Ὁρθόδοξο μέρος.

Οἱ Ρούσοι τὰ μυριστήκανε γρήγορα αὐτὰ σὰν  
καλὰ λαγωνικά καὶ στείλανε διαβόλους μεῖς ῥάσα κἀ-  
νοντὰς μεγάλες μετάνοιες καὶ βάλανε ποδάρι στὸ  
Ἄγιον Ὄρος, σκορπώντας ρούβλια καὶ ρούβλια μεῖς τὸ σου-  
δάκι. Σιγὰ σιγὰ πάτησαν κελιά, πήρανε σκητὲς.  
Πάτησαν ἕνα δλάκερο μοναστήρι τὸν Ἄγιον Παντε-  
λέημονα καὶ τώρα ἐνφ' τὸ μεγαλύτερο ἑλληνικὸ  
ἔχει μέσα 180 καλογέρους, τὸ ρούσικο ποῦ εἶνε 190  
στὴν τάξη ἔχει 1450. Κάθε κελὶ Ρωμέικο ἔχει 8  
καλόγερους. Κάθε Ρούσικο ἔχει τρεῖς γιὰ τὰ μάτια  
καὶ καμμιὰ 50ριά ἐργάτες μεῖς ῥάσα (ἐπιστήμονες, ἀ-  
πόστρατους, πολιτικούς). Ἀγόρασαν ἕνα κελάκι ἀπὸ  
τὸ ἑλλ. Μοναστήρι Βατοπέδι στὰ 1880 καὶ στὰ  
1867 ὁ Μ. Δούκας Κωνστ. Νικολάεβιτς, μονάρχος  
του πῆγε καὶ τὸ ὠνόμασε Σκήτη — κίαν φώναξαν οἱ

καλόγεροι τοὺς βούλωσαν τὰ ρούβλια—. Καὶ ὕστερα  
ὁ Μ. Δούκας Ἀλέξιος Ἀλεξάνδροβιτς ἔβαλε τὸ λιθα-  
ροθέμελο μιανῆς πελώριας καστροεκκλησιᾶς τ' Ἄγι-  
ον Ἀντρέα. Καὶ ὄλα αὐτὰ μεῖς τὴν ἀδεια τῶν δικῶνε  
μας· γιατί οὔτε ἕνα λιθαράκι δὲν μπορεῖ νὰ χτιστεῖ,  
νὰ γκρεμιστεῖ, νὰ πουληθεῖ, ἀν δὲ θελήσει τὸ Μο-  
ναστήρι ὅπου ἀνήκει τὸ κάθε κελὶ, ἢ κάθε Σκήτη  
κτλ. Σήμερα αὐτὸ τὸ κελάκι ἔχει 640 Ρούσσους  
καλογέρους, εἶνε πεντάπατο ἔχει ἀγύριστο Νοσοκο-  
μετο, ἐκκλησιᾶς μιὰν ἀπάνω στὴν ἄλλη!!! καὶ τί  
δὲν ἔχει. Ἐνα εἰκονοστάσι ἀξίζει 25,000 ρούβλια.

Καὶ γράφει ρούσικα στὴ μεγάλη της πόρτα, ἡ  
πελώρια αὐτὴ ἐκκλησιᾶ, κάτω ἀπὸ ἕνα δικέφαλο  
ἀετό, πὼς ἡ ἐκκλησιᾶ αὐτὴ θεμελιώθηκε μεῖς τὸ ἴδιο  
τὸ χέρι τῆς Α. Α. Γ. τοῦ Μεγάλου Δούκα Ἀλέξiou  
Ἀλεξάνδροβιτς στὶς 16 τοῦ Ἰούνη 1867 καὶ καθιε-  
ρώθηκε στὶς 16 τοῦ Ἰούνη τοῦ 1900 ἀπὸ τὸν πρῶην  
Πατριάρχη Ἰωακείμ τὸν Γ', δηλαδὴ τὸν καιρὸ ποῦ  
εἶταν αὐτὸς ἔξω ἀπὸ τὸ θρόνο καὶ καθότανε  
στὸ Ἄγιον Ὄρος.

Ἄλλα κελάκια πούλησε τὸ ἑλλην. Μοναστήρι  
«ὁ Παντοκράτορας» καὶ αὐτὰ χτίστηκαν σ' ἕνα· καὶ  
στὰ 1831 πῆγε ἕνα βαπόρι πολεμικὸ Ρούσικο μεῖς  
τὴ Μ. Α. Ἀλεξάντρα Πετρόβνα καὶ βγήκε ὄξω ὁ  
πλοίαρχος καὶ ἔβαλε τὸ λιθαροθέμελο τῆς καστροκ-  
κλησιᾶς του καὶ ὕστερα ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ  
Γ' τὸ λιθαροθέμελο μιανῆς πεντάπατης πελώριας  
πλευρᾶς. Καὶ νὰ, τί εἶναι γραμμένο μεῖς χρυσᾶ  
ρούσικα γράμματα σὲ μαρμαρένιες πλάκες ἀπάνω  
στὴν εἴσοδο :

«Σὲ τοῦτο τὸ μέρος βάλθηκε μιὰ μαρμαρένια  
πλάκα ποῦ γράφει : Στ' ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ  
Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, βάλθηκε τὸ λιθα-  
ροθέμελο, τούτου τοῦ χτίριου μεῖς τὸ ἴδιο τὸ χέρι τοῦ  
πρῶην Πατριάρχου Κηρόβιτος Ἰωακείμ τοῦ Γ'.  
στὴν Πατριαρχεῖα Νεόφυτου τοῦ Η' τῶν πανοσιώτα-  
των Ἐπιτρόπων καὶ Προϊσταμένων τοῦ Μοναστηριοῦ  
τοῦ Παντοκράτορα, στὶς 12 τ' Ἀπρίλη 1893».

Τότες ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ δὲν εἶτανε Πα-  
τριάρχης παρὰ ἀπλὸς καλόγερος καὶ καθότανε στὸ  
Μυλοπόταμο. Καὶ ἀν εἶτανε στὸ θρόνο τότες, μπο-  
ροῦσε κανένας νὰ πεῖ, πὼς τὸν πίεσαν καὶ τᾶκανε  
αὐτὰ, μὰ δὲν εἶτανε, πῆγε θεληματικᾶ ἀπὸ ἀγάπη  
γιὰ τοὺς Ρούσσους; γιὰ ρούβλια; γιατί;

Καὶ ἄλλα τέτοια πολλὰ ποῦ δὲν μπορῶ νὰ τὰ ἔκ-  
πλώσω ὄω πέρα ἕνα ἕνα.

Τώρα ἐκεῖνα τὰ κελάκια τὰ μικρὰ εἶναι ἡ  
Σκήτη τὸν «Προφήτη Ἡλία» ποῦ ἔχει μέσα 500  
Ρούσσους καλογέρους.

Καὶ αὐτὰ τὰ παραδείγματα τὰ δυο-τρία — γιατί  
εἶναι συχνὰ τέτοια, — τὰ ταξίδια τῶν Βασιλιάδων

της Ρουσίας, τὰ λέω γιὰ νὰ δεῖξω τί σημασία πολιτική ἔδωσεν ἡ ἐπίσημη Ρουσία στὸν Ἄθωνα :

Καὶ τὸ ἀκόμα χειρότερο εἶναι ποὺ παίρνουνε καὶ τὰ μετόχια οἱ Ρούσοι τὰ ἑλληνικά ποὺ ἔχουν τὰ Μοναστήρια αὐτὰ στὴ Μακεδονία, Θράκη καὶ θὰ γιομίσουν τὰ μέρη μας ἐκεῖνα ἀπὸ Ρούσσους μὴ μέρα.

Καὶ στ' Ἅγιο Ὅρος χτίζουνε κρυφὰ καὶ σκορποῦνε χρήματα γιὰ νὰ κάνουνε στραβά μάτια οἱ δικοὶ μας ποὺ ὄλο παίρνουνε ρούβλια καὶ ὑπόσχεσες πὼς δὲ θὰ τὸ ξανακάνουνε οἱ Ρούσοι καὶ ὄλο τὸ ξανακάνουνε καὶ οἱ δικοὶ μας τὰ χάθουν. Χτίζουνε κούμπδες πανύψηλες, χρυσοπράσινες μὲ ὀλόχρυσες σφαῖρες κρεμασιτὲς στραφτερές, σαράγια, ἀρχονταλήκια, θεόρατα καμπαναριά μὲ πολύηχες καμπάνες καὶ ρολόγια μὲ λογιῶν λογιῶν χτυπήματα. Ἀποθήκες ἀγύριστες. Χάνω τὸ νοῦ μου μὴν ξέροντας τί νὰ πρωτοπῶ.

Καὶ πιάσανε ἔλα τὰ καλύτερα πέστα. Κ' ἐρχονται ἐκεῖ Ρούσοι ἀπόστρατοι μὲ παράσημα, πολιτικοὶ γιὰ νὰ περάσουν τὰ γερατιὰ τους καὶ προσκυνητάδες χιλιάδες.

Κάποιος Ρούσος εἶπε στὸν Ἰσδόσκυ — νομιζῶ — πὼς οἱ Ρούσοι κηλόγεροι πίνουν βότικα καὶ κυλιούνται σὰ γουρούνια μεθυσμένοι στὸ Ὅρος κι αὐτὸς σατανικά χαμογελώντας, εἶπε «Ἐγὼ θέλω διαβόλους νὰ ἄχω μὲ ράσα στὸ Ὅρος».

Ἡ Ρούσικια Κυβέρνηση ἔκανε κ' ἕνα ἄλλο. Κατάσχεσε τῶν Μοναστηριῶν τὰ χτήματα ποὺ εἶναι στὴ Ρουσία (πὺ πολλὰ στὴ Βασαράβια) γιὰ νὰ τὰ χρησιμέψει αὐτὸ τὸ μέσο γιὰ πίεση. Κ' ἔτσι νὰ λέει «δότε τόπο στοὺς Ρούσσους νὰ σὰς δώσω λίγα χτήματα», κ' ἔτσι ὄλο δίνει ἀπὸ δικὰ μας λίγα λίγα καὶ ὄλο μᾶς παίρνει τόπους. Ἄφτὸ γίνηκε καὶ τώρα.

Στὸ Ἑλλην. Μοναστήρι τῶν Ἰσθῆρων κοντὰ εἶναι ἕνα κελλί «Γιάννης Θεολόγος» ποὺ ἐξαρτιέται ἀπὸ τὸ Μοναστήρι αὐτό. Ἄφτου κατοικούσανε καμμιά σαρανταριά Γεωργιανοί. Αὐτοὶ οἰχαίνονται τοὺς Ρούσσους ἀπὸ φυλετικὸ μῖσος, μιλοῦνε Γεωργιανά, ψέλνουνε δικὰ τους. Ἄπὸ πολλὸν καιρὸ οἱ Ρούσοι θέλανε νὰ βάλουνε ποδάρι ἐκεῖ μὰ δὲ μπορούσαν. Τώρα μὲ τὰ ρούβλια, τὰ κατάφεραν, γιὰτι ποτὲ οἱ δικοὶ μας δὲ βοήθησαν τοὺς Γεωργιανούς ποὺ εἶταν φτωχοὶ ἀλήθεια, καὶ νὰ τοὺς ἀνάβουν πάντα τὴν ἐχθρητα μὲ τοὺς Ρούσσους, ὅπως ἔπρεπε, μὰ καὶ τοὺς μάχονταν. Πικρίστηκαν λοιπὸν οἱ Γεωργιανοὶ καὶ ἀπὸ τὴ φτώχεια τους πὺ πολλὸ, ἀναγκάστηκαν καὶ δέχτηκαν τὴν προστασία καὶ τὴν υποστήριξη τῶν Ρούσων μὲ τὴν ἄδεια καὶ τὸ θέλημα τῶν Ρωμιῶν καλογέρων πήραν οἱ Ρούσοι τὰ 14 σπύτια τῆς Σκήτης τοῦ «Τίμου Πρόδρομου» δώσα-

νὲ ἕνα κελλί τοῦ «Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου», ποὺ δὲν εἶτανε οὔτε δικὸ τους, δώσανε καὶ 4.000.000 φράγκα καὶ τὰ μετόχια τῆς Μόσχας. Αὐτὴ ὄλη τώρα ἡ Σκήτη μὲ τὰ 14 σπύτια θὰ χριστεῖ ἕνα, σὲ κάποιον κάστρο πανύψηλο μὲ κούμπδες καὶ μὲ στραφτερά χρυσαφένια στολίδια. Κι αὐτὸ τὸ μέρος εἶτανε Ἑλληνικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐποχὴ. Ἐκεῖ εἶτανε οἱ ἀρχαῖες Κλεῶνες καὶ καὶ εἶτανε στημένους φάρος, γιὰτι εἶναι ἐξοχη τοποθεσία γιὰ τὰ ταξιδιάρικα πλοῖα.

Τώρα ; Πουλήθηκε στοὺς Ρούσσους.....

Νὰ ἡ κική μᾶς ἡ ψυχρὴ κι ἀνάποδη Ἑθνικὴ νίκη ποὺ γένηκε στὶς μέρες Ἰωακείμ τοῦ Γ' — ὅπως λέει ὁ ἀνταποκριτὴς — καὶ τοῦ Ρούσου Πρέσβυ Τσαρικόφ. Καὶ θάλεγα πὼς κοροϊδέει ὁ ἀνταποκριτὴς μὰ αὐτὸς σοβαρέβεται καὶ γράφει «Κατ' οὐσίαν ἱκανοποιοῦνται αἱ Ρουσσικαὶ ἀξιώσεις ἀλλὰ τὰ ἀντισταθμίσματα τῆς ἰκατοποιήσεως ταύτης ἀποτελεῦσι μέγιστα ἠθικὰ καὶ ὀλικὰ — αὐτὸ τὸ ξέρομε — ὠφελήματα διὰ τὴν Μονήν».

Καὶ τώρα ἀπὸ κει σα πάνω χρειάζεται ἕνα γράμμα γιὰ τὴ γλώσσα ποὺ κιντυνεύει καὶ νὰ μᾶς κοπανάει γιὰ τὰ ρούβλια ποὺ παίρνουμε ἀπὸ τοὺς Ρούσσους !!!

Ἀθήνα 17 τοῦ Φλεβάρη 1912 I. I. X. ΓΚΙΩΝΗΣ

Ἡ ἀγάπη ἔχει τὴ μέθη, ἔχει καὶ τὴ γλύκα ἢ φιλία ἔχει τὴ γλύκα μὲ τὴ δύναμη ἔχει καὶ τὸ γέλιο.

ΨΥΧΑΡΗΣ

## ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΙΔΑ — «Ὅσοι ζωντανοὶ» δρ. 2 (γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. 2,25).

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ (Judas Errant) «Ἀγκάθια καὶ τριβόλοι» δρ. 1 (γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, φρ. 125).

OSCAR WILDE — «DE PROFUNDIS» μετάφρ. Ἀλεξ. Μαρπουτζόγλου δρ. 2 (γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. 2,25).

VERNON LEE — «Ἡ Ἀριάδνη στὴ Μάντουα», δρᾶμα σὲ πέντε πράξεις (μετάφραση Στέφ. Πάργα) δρ. 1 (γιὰ τὸ ἐξωτερ. φρ. 1,25).

ΑΥΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΛΟΥ «Ἡ μουσικὴ διὰ τῶν αἰώνων» λεφ. 50.

## Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ. (\*)

### Β.

Είδαμε στο προηγούμενο φύλλο, πώς με τη χρησιμοποίηση των μηχανών στη βιομηχανία άλλαξαν έντελώς οι δροι της παραγωγής και η θέση του εργάτη απέναντι της επιχειρήσεως και του κεφαλαιούχου και πώς είναι δυνατό στον επιχειρηματία, τον κεφαλαιούχο, να εκμεταλλευθῆ την αδυναμία του εργάτη και να του επιβάλῃ τους δρους της εργασίας. Έδω για να αποφύγουμε κάθε δυνατή παρεξήγηση πρέπει να εξηγήσουμε πώς, όταν μιλάμε για την εκμετάλλευση του εργάτη απ' τον εργοδότη, δὲ θέλουμε να ποῦμε πὼς ἡ εκμετάλλευση αὐτὴ εἶναι κάτι τι ὑποκειμενικὰ ἀνήθικο, πὼς πρέπει δηλ. νὰ παρομοιάσουμε τὸν εργοδότη με κάποιον τοκογλύφο πὸν εκμεταλλεύεται τὴ δύσκολη θέση τοῦ δ-φειλέτη γιὰ νὰ πάρῃ δυσανάλογο τόκο. Αὐτὸ δὲν εἶναι σωστό, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, ὅτι ὁ εργοδότης, δηλ. ὁ ἐπιχειρηματίας, εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ ἐνεργήσῃ ἔτσι ὅπως ἐνεργεῖ ἂν θέλῃ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀτομικότητα τῆς ἐπιχειρήσεώς του στὸν ἐλεύθερο συναγωνισμό. Ὅπως δηλ. ὁ ἐλεύθερος συναγωνισμὸς ἀναγκάζει τὸν εργάτη νὰ δεχθῆ τοὺς δρους πὸν τοῦ επιβάλλει ὁ εργοδότης, ἔτσι ἀναγκάζει καὶ τὸν εργοδότη νὰ επιβάλῃ τοὺς δρους αὐτὸς στὸν εργάτη. Αὐτὸ εἶναι φυσικὸ, γιὰτὶ σήμερα ἡ τάση κάθε βιομηχανίας (ὅταν μιλάμε γιὰ τὴ βιομηχανία ἐνοοῦμε κάθε ἐπιχείρησι) εἶναι νὰ αὐξήσῃ τὴν παραγωγή καὶ νὰ ἐλαττώσῃ τὴ δαπάνη ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο γιὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ ἐλαττώσῃ τὴ δαπάνη πὸν ἀναλογεῖ σὲ κάθε μονάδα τοῦ εἴδους πὸν παράγει καὶ νὰ μπορέσῃ νὰ τὸ προσφέρει σὲ ὀλιγώτερη τιμὴ γιὰ νὰ ἐπικρατήσῃ στὸν ἐλεύθερο συναγωνισμό. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ ἐπιχειρηματίας εἶναι ἀναγκασμένος νὰ ἐλαττώσῃ ὅσο μπορεῖ περισσότερο τὰ ἐξοδὰ του, εἶναι φυσικὰ ἀναγκασμένος καὶ νὰ εκμεταλλευθῆ, ἢ καλλίτερα νὰ ἐπωφεληθῆ, τὴ θέση πὸν βρίσκεται ὁ εργάτης, ἐξ αἰτίας τοῦ ἐλεύθερου συναγωνισμοῦ, γιὰτὶ ἀλλιῶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀντιέξῃ αὐτὸς στὸ συναγωνισμό τῆς δικῆς του τάξεως.

Ὅπως κι ἂν ἔχει τὸ πρᾶγμα ὅμως, τὸ βέβαιον εἶναι πὼς ἡ θέση τοῦ εργάτη στὴ σημερινὴ κοινωνικὴ ὀργάνωσι εἶναι ἐξαιρετικὰ δυσμενῆς, πὼς μιὰ μεγάλη λαϊκὴ μάζα εἶναι καταδικασμένη σὲ οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἐξάρτησι καὶ ἀνελευθερία.

Αὐτὴ τὴν ἐξαιρετικὴν θέση τῆς εργατικῆς τάξεως στὴ σημερινὴ κοινωνία κατάλαβαν οἱ ἴδιοι οἱ εργάτες. Ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ἡ κοινωνιστικὴ ζωὴ πὸν κά-

νοῦν οἱ εργάτες στὴ σημερινὴ ἐπιχείρησι πὸν συγκεντρώνεται σιγὰ σιγὰ σὲ ἐπιχειρηματικὸς κολοσσὸς καὶ ἀπασχολεῖ χιλιάδες εργάτες, καὶ ἡ ἐξάρτησι τῆς εργασίας τοῦ ἑνὸς ἀπ' τὴν ἐργασία τοῦ ἄλλου, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἐπανάστασι, πὸν ἔφερναν κάθε τόσο στοὺς δρους τῆς παραγωγῆς οἱ νέες ἀνακαλύψεσι καὶ τελειοποιήσεσι τῆς μηχανῆς, πὸν εἶχαν σοδάρὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὴ θέση τῶν εργατῶν μέσα στὴν ἴδια ἐπιχείρησι, ἐδοθήθησαν τὸν εργάτη στὴν ἀπόκτησι εργατικῆς συνειδήσεως, στὴ συνειδησι πὼς ἀποτελεῖ κάποια ἰδιαίτερη τάξι στὴν κοινωνία με ἰδιαίτερα συμφέροντα, πὼς τὸ συμφέρον τῆς τάξεως αὐτῆς εἶναι καὶ ἀτομικὸ του συμφέρον καὶ πὼς πρέπει νὰ συνεργασθῆ με τοὺς συναδέλφους γιὰ τὴν ἐπιδίωξι τοῦ συμφέροντος αὐτοῦ. Στὴ διαφύτισι αὐτὴ τοῦ εργάτη ἐδοθήθησαν καὶ μερικὰ φωτεινὰ πνεύματα, πὸν χωρὶς νὰ ἀνήκουν στὴν εργατικὴν τάξι προσέφεραν χωριστὰ ἀπὸ κάθε συμφέρον τῆς πνευματικῆς τῶν δυνάμεις γιὰ τὴν καλλιτέρευσι τῆς θέσεως τοῦ εργάτη.

Ἔτσι ἔχουμε τῆς διαφορῆς μορφῆς τῶν εργατικῶν συνεταιρισμῶν με βάση τὴν αὐτοβοήθεια, πὸν ἀποτελοῦν νέο σταθμὸ στὴν οικονομικὴ ἐξέλιξι καὶ τὴν ἐξέλιξι τοῦ εργατικοῦ ζητήματος. Τώρα πιά ὁ εργάτης ὁ ὀργανωμένος σὲ τέτοιους συνεταιρισμοὺς δὲ βρίσκεται στὴν ἴδια θέση με τὸν ἀνοργάνωτο εργάτη. Πρῶτα οἱ ἀνοργάνωτοι εργάτες εἶταν ἀνίσχυρες μονάδες καὶ φυσικὰ εἶταν ἀναγκασμένοι νὰ ὑποκύβουν στὸν ἰσχυρό. Τώρα οἱ ἀνίσχυρες αὐτῆς μονάδες ἔγιναν ἰσχυροὶ κοινωνικοὶ ὀργανισμοὶ με δύναμη καὶ με οικονομικὰ μέσα, ὀργανισμοὶ, πὸν ἔχουν μὲν βέβαια πάλι ἀνάγκη τὸν εργοδότη καὶ τὸ κεφάλαιο, πὸν ἀξιοῦν ὅμως τὸ δικαίωμα νὰ κανονίσουν μαζὸν με τὸν εργοδότη τοὺς δρους τῆς εργατικῆς συμβάσεως καὶ ἔχουν τὴ δύναμη νὰ μὴν ὑποκύβουν σὲ κάθε ἀπαίτησί του.

Ὅταν ὅμως μιὰ φορὰ ὁ εργάτης ἔφτασε στὸ σημεῖον νὰ ἐνεργῆ ὄχι πιά ὡς ἄτομο ἀλλὰ ὡς τάξι δὲν ἐσταμάτησεν ἐδῶ, ἀλλὰ προχώρησε πάρα πέρα. Ἄρχισε νὰ ἐνοῶσῃ πὼς ἡ σημερινὴ οικονομικὴ ὀργάνωσι τῆς κοινωνίας, δηλ. ἡ κεφαλαιοκρατικὴ τῆς μορφῆς, ὄχι μόνον ἐπηρεάζει τὴ σημερινὴν θέση τοῦ στὴν παραγωγή, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἀνυπερέβλητο ἐμπόδιον γιὰ κάθε του πρόοδο. Παρατήρησε ὅτι ὅσο φιλόπρονος καὶ ἂν εἶταν ὁ εργάτης καὶ ὅσην ἐκωνότητα καὶ ἰδιοφύρα καὶ ἂν ἔχῃ, εἶναι πάντοτε καταδικασμένος νὰ μὲνῃ εργάτης καὶ ὅτι ἡ οικονομικὴ καὶ κοινωνικὴ του θέση μ'ὄλη τὴν ἀτομικὴ του ἐκωνότητα μὲνι πάντοτε ἡ ἴδια. Αὐτὸ εἶναι φυσικὸ, γιὰτὶ σήμερα ἡ πρόδοσι ἐξαρτᾶται, ἀπ' τὴ μιὰ μεριὰ ἀπὸ μερικὰ στοιχεῖα μορφώσεως πὸν πρέπει ἀπα-

(\*) Κοίταξε περασμένο φύλλο.

ράιτητα να έχη κανείς και που δεν μπορεί να τ' αποκτήση ούτε ο εργάτης, ούτε το παιδί του εργάτη και απ' την άλλη μεριά απ' τα κεφάλαια, που δεν μπορεί βέβαια ποτέ να αποκτήση ο εργάτης, αφού η αμοιβή του μόλις του αρκεί για να φυτοζωήση. Είδε λοιπόν στη σημερινή οργάνωση της κοινωνίας μια μεγάλην ανισότητα και ένα μεγάλο εμπόδιο για κάθε του πρόοδο. Δεν περιωρίσθη λοιπόν στο να συγκεντρωθῆ και να αγωνισθῆ με την αντίθετη τάξη, την κεφαλαιοκρατία, μέσα στη σημερινή οργάνωση της κοινωνίας, αλλά έρριξε το βλέμμα του μακριά και θέλησε να προπαρασκευασθῆ και να αγωνισθῆ για μια μεγάλη κοινωνική μεταβολή, που την έπερίμενε και την έδλεπε να υποφώσκη σε κάτι συμπτώματα της σημερινής οικονομικής οργανώσεως. Η κίνηση όμως αυτή, απ' τη στιγμή που ο εργάτης άρχισε να καταλαβαίνει το συμφέρο της τάξεώς του και τη μεγάλη αντίθεση που βρίσκεται το συμφέρο του αυτό με το συμφέρο της τάξεως, που σήμερα κυριαρχεί, άρχισε να φαίνεται επικίνδυνο στο Κράτος, που σήμερα αντιπροσωπεύει βέβαια την κρατούσα τάξη. Άρχισε λοιπόν το Κράτος απ' τη μια μεριά να λαμβάνη μέτρα για να πολεμήσῃ την κίνηση αυτή, που αποτελούσε άρνηση της σημερινής του υπάρξεως, κι απ' την άλλη μεριά να παίρνῃ τὸν εργάτη ὑπὸ τὴν προστασία του και να ἐμποδίζῃ με τοὺς νόμους του και με τὰ ὄργανά του τὴν ἐκμετάλλευσή του ἀπὸ τὸν ἐργοδότη, για να τοῦ δείξῃ ὅτι τὸ σημερινὸ Κράτος δὲν εἶναι τυφλὸ ὄργανο τῆς κρατούσης τάξεως και ἐχθρὸς τοῦ ἐργάτη, ἀλλὰ προστάτης του.

Αὐτὸς εἶναι ἓνας ἀπ' τοὺς κυριώτερους λόγους, που ἐγέννησαν στὰ διάφορα κράτη τὴ νομοθεσία ὑπὲρ τῶν ἐργατῶν. Δὲν πρέπει ὅμως στὴν ἀνάπτυξη αὐτὴ νὰ παραγνωρίσουμε, πὼς σήμερα μιὰ μεγάλη φιλελεύθερη τάξη λαοῦ, που δὲν ἔχει τὰ ἴδια συμφέροντα με τὰ συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξεως και δὲν εἶναι και σοσιαλιστικὴ ἔχει ἀναγνωρίσει στὸ πρόγραμμά της τὴν ἀνάγκη τῆς προστασίας τοῦ ἐργάτη με εὐκρίνεια και ἐργάζεται για νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ἰσορροπία στὶς κοινωνικὲς σχέσεις.

Αὐτὴ εἶναι με λίγα λόγια ἡ ἱστορία τῆς κινήσεως, που ἔχει σκοπὸ τὴν προστασία τοῦ ἐργάτη και που κατέληξε σὲ σειρά ἀπὸ νομοθετήματα με τὸ σκοπὸ αὐτό.

Στὸ ἄλλο φύλλο θὰ ποῦμε μερικὰ για τὴν ἐλληνικὴ νομοθεσία.

ΚΥΒΟΣ

## ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Τετάρτη 15 τοῦ Φλεβάρη — Τρίτη 21 τοῦ Φλεβάρη

**ΣΚΕΡΤΣΑ.** Δὲν μπορούμε τέλος πάντων νὰ καταλάβουμε τὴν πολιτικὴ τοῦ κ. Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης σχετικὰ με τὸν ἀγροτικὸ νόμο τῆς Κερκύρας. Ἄν εὑρίσκει τὸ νόμο ἀντισυνταγματικὸ, τότε πιστεύουμε πὼς ἔπρεπε νὰ παραιτηθῆ παρὰ ν' ἀφήσει νὰ περάσει ἓνας τέτοιος νόμος· γιατί τὸ νὰ ταξιδέψει για μέρα μέρα και ν' ἀφήσει νὰ ὑπογράψῃ οὐσιαστικὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπ' τὴν εὐθύνη. Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι μεριά ἀποροῦμε και με τὴν ὑπομονὴ τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ ν' ἀνέχεται τὰ τόσα σκέρτσα τοῦ συναδέλφου του.



**ΕΠΙΜΕΝΙΔΗΣ.** Μιὰ σοφὴ σκέψη μὰς ἀνακοίνωσε τὸ «Ἐμπρός» τῆς Παρασκευῆς στὸ κύριο ἄρθρο του. Ἄν, λέει, ὁ Βενιζέλος ἤθελε νὰ χρησιμεύσει αὐτὸς στὸν Ἑλληνισμό κι ἔχι ὁ Ἑλληνισμὸς σ' αὐτὸν για ὄργανο ἔπρεπε νὰ παραιτήσῃ τὴν ἰδέα νὰ κάνει κόμμα — μὰ ὅπως ὁ Σόλων νὰ δώσει τοὺς νόμους και νὰ πάει ταξιδι, ἢ, σὰν τὸν ἀρχαῖο συμπολίτη του τὸν Ἐπιμενίδη, νὰ καθαρῶσῃ τὸν τόπο ἀπ' τὴν ἀρρώστεια και νὰ ξαναγυρίσει στὸν τόπο του. Σὲ τέτοιες ἀκαταλόγιστες σκέψεις ὁμολογοῦμε πὼς δὲ μὰς ἔχει συνειθίσει τὸ «Ἐμπρός». Φαντάζεται τάχα πὼς ὅ,τι ἐφταιγε στὴν Ἑλλάδα εἶταν οἱ νόμοι, πὼς αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ ψηφιστοῦν μάνι μάνι και ἡ δουλειὰ θὰ εἶταν τελειωμένη, θὰ σωζότανε τὸ Ρωμέικο; Ἔχουμε στὸν τόπο μας τόση πολιτικὴ μόρφωση που νὰ μπορούμε νὰ εἴμαστε σίγουροι για τὴν καλὴ ἐφαρμογὴ ὅποιουδήποτε νόμου, που νὰ μπορούμε νὰ ἐμπιστευτοῦμε σὲ ὅποιοδήποτε ἄτομο τὴν ἐκτέλεσή του; Ὅμως κάθε σοβαρὸς ἄνθρωπος καταλαβαίνει, πὼς τὸ κακὸ ἔχει ρίζες βαθειὰς και δὲ γιαιτρέβεται με δέκα νόμους, μὰ με σύντονη και μακρὰ ἐργασία, που ἂν ἐφαρμόζαμε τὴ συνταγὴ τοῦ «Ἐμπρός» θὰ χρειάζομαστε δέκα χιλιάδες Ἐπιμενίδηδες!



**Η ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ.** Ὁ κ. Θεοτόκης τώρα τελευταία ἔγινε πολὺ ἐπιθετικὸς μ' ὄλο τὸ τεμπελχανιὸ που τότε διακρίνει Κοντὰ σ' ἄλλα που βρῆκε νὰ κατηγορήσῃ τὸ Βενιζέλο μίλησε και για τὴν ἐκλο-

γική περιοδεία του, συμφωνώντας φαίνεται και με τη γνώμη του άλλου κομματάρχη πώς μ' αυτό παρανομεί ο Βενιζέλος, αφού απ' το νόμο δεν επιτρέπεται στους δημοσίους υπαλλήλους ν' ανακατεύονται ενεργά στην πολιτική! Δηλαδή χρειάζεται μεγάλο θράσος για να μιλάει κανένας έτσι σε κράτος με κοινοβουλευτικό πολίτευμα, για να παρομοιάζεται ο Πρωθυπουργός, εκείνος δηλ. που υποδεικνύεται απ' την πλειοψηφία της Βουλής, με τους άλλους δημοσίους υπαλλήλους. Όμως σ' όλα τα κοινοβουλευτικά πολιτεύματα οι Υπουργοί και Πρωθυπουργοί βγαίνουν και μιλοῦν στο λαό, αναπτύσσουν μόνοι τους το πρόγραμμά τους, χωρίς βέβαια να φαντάζονται πώς τα λόγια τους μόνο και μόνο γιατί βγαίνουν από ύπουργικά ή πρωθυπουργικά χείλια μπορούν να επηρεάσουν «το έκλογικό φρόνημα του λαού». Αν πάλι το *περιεχόμενο* των λόγων τους είν' εκείνο που μπορεί να επηρεάσει τους εκλογείς, δε βλέπουμε γιατί το ύπουργηλικό να είναι εμπόδιο στον πολιτικό να πει στο λαό το πρόγραμμά του και γι' αυτό να ζητήσει τον ψήφο του. Ο κ. Θεοτόκης μās βεβαίωσε πώς ούτε αυτός θα έκανε ποτέ έκλογικές περιοδείες ούτε το επιχείρησε ως τώρα άλλος Πρωθυπουργός. Ίσως φαντάζεται πώς τον συνιστάει αυτό;



**Ο ΘΡΗΣΚΟΣ.** Απ' την ίδια ομιλία του κ. Θεοτόκη παίρνουμε και την εξής άμιμητη φράση. Τον έρωτησαν τι προβλέπει για τ' αποτελέσματα των εκλογών—κ' εκείνος απάντησε σοφά «Είμαι θρησκός και δεν προφητεύω». Δε χρειάζονται βέβαια σχόλια.



**ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ.** Μέσα στις τόσες άρλουμπες που είπαν οι παλιοκομματικοί για το παρελθόν τους και στα τιποτένια λόγια που είπαν για το πρόγραμμά τους στο μέλλον, μέσα στις πρόστυχες βρισιές που μόνο βγαίνουν απ' το στόμα τους κάθε μέρα (κι αυτός ο Κυριακούλης άρχισε να μιμείται το συμπίθερό του!) ξεπροβάλλει σαν άστρο λαμπερό ο λόγος του Πρωθυπουργού στην Πάτρα, ο λόγος ο σεμνός, ο μετρημένος, ο γεμάτος περιεχόμενο και όχι φουσκωμένος με άδειες φράσεις, με λέξεις χωρίς σημασία. Είν' αλήθεια, πώς καθώς και άλλοτε είπαμε, ή Κηβέρνηση δεν ήταν ως τώρα εξαιρετικά τυχερή στα νομοθετικά της μέτρα — και γι' αυτό ήταν φτωχός στο σημείο αυτό κι ο λόγος του Πρω-

θυπουργού. Μά ή διοίκησή της στο στρατό και στο ναυτικό. στη δικαιοσύνη και στα οικονομικά (τονίζουμε την πραγματική πιά εισπραξη των φόρων απ' όλους), ή φροντίδα της για την έγχωρια παραγωγή — είναι γεγονότα που μπορεί γι' αυτά να είναι περήφανος ο Πρωθυπουργός και να ξεχωρίζει απ' τους παλιούς πολιτικούς της φαυλοκρατίας. Όσο για το μέλλον και αυτού ο Πρωθυπουργός μίλησε θετικά και παστρικά: αναθεώρηση του δασμολογίου και των έμπορικων συμβάσεων με το σκοπό να ελαττωθούν οι δασμοί στα είδη πρώτης ανάγκης, τροπή των παλαιών δανείων, ελάττωση της φορολογίας ειδών πρώτης ανάγκης, ανάπτυξη της παραγωγής της σμύριδος, νόμος για τη μετανάστευση, μεταρρύθμιση της μέσης εκπαίδευσης, αναδιοργάνωση της χωροφυλακής και της άγροτικής άστυνομίας, όργάνωση σεργατικών ένώσεων της παραγωγής, καταναλώσεως και της πίστωσης, όργάνωση των τελωνείων, συμπλήρωση της έργατικής νομοθεσίας και τόσα άλλα υποσχέθηκε ο Πρωθυπουργός, που δεν άμφισβάλλουμε πώς με τον καιρό θα επιτύχει την ψήφισή τους. Λέμε με τον καιρό, γιατί βέβαια σοβαρή έργασία δεν μπορεί να γίνει σε δυο και τρεις μήνες, μά χρειάζεται καιρό — και γι' αυτό πρέπει να νοιώσουμε όλοι μας πώς όσο δεν παρουσιάζεται άλλος νέος σοβαρός πολιτικός ή δε σχηματίζεται το σοβαρό πολιτικό κόμμα άρχων είναι άπόλυτη ανάγκη να διατηρηθεί στα πράματα ή Κυβέρνηση του Βενιζέλου. Αυτό άς είναι ή προσπάθεια και φροντίδα του καθενός, που πονάει πραγματικά την Ελλάδα, που ελπίζει και για τον τόπο μας καλλίτερες μέρες.



**ΕΙΡΗΝΗ.** Δέν άμφισβάλλαμε πώς ένα φωτισμένο μυαλό σαν του σημερινού Πρωθυπουργού θα τονίζε την ανάγκη του τόπου μας να επιδιώξει όσο μπορεί τη διατήρηση της ειρήνης για να μπορέσει να όργανωθεί έσωτερικά, να εξελιχτεί σε γερόν όργανισμό. Μās ίκανοποίησε γι' αυτό πέρα—πέρα ο κ. Βενιζέλος με τις σχετικές δηλώσεις του, δηλώσεις που απ' την άλλη μεριά δεν άφιναν καμμιά άμφισβολία, πώς αν χωρίς την επιθυμία μας βρεθώμε στη *δυσάρεστη ανάγκη* να πολεμήσουμε, θα είμαστε σε θέση να το κάνουμε και να υπερασπίσουμε την άκραιότητα του Κράτους μας.



**ΗΜΕΡΩΜΑ.** Έξδν απ' την άλλη σημασία που είχε ή περιοδεία του Πρωθυπουργού, δεν μπορούμε

νά μὴν τονίσουμε καὶ τὸν ἠθικοποιητικὸ τῆς χαραχτήρα σ' ἓνα σημεῖο. Σύμφωνα μετὰ τὴν αἰώνια ρωμεικὴ συνήθεια, στὴ διαδήλωση τῶν Πατρῶν ἔπαιρναν κ' ἔδιναν οἱ πυροβολισμοὶ—πρῶτα ποὺ ἀνάγκασε τὸ Βενιζέλο νὰ κάνει στοὺς διαδηλωτὰς του κ' ἓνα μικρὸ μάθημα γι' αὐτό. Τὸ μάθημα φαίνεται πὼς καρποφόρησε γιὰ τὴν ὥρα τοῦλάχιστο κ' ἄς ἐλπίσουμε πὼς μετὰ τὴν προσωπικὴ ἐπέμβαση τοῦ Πρωθυπουργοῦ θὰ λιγοστεύει λίγο ἢ παλιὰ μας βαρβαρότητα.



**ΤΟ ΣΗΜΕΙΩΝΟΥΜΕ.** Στὴν «Ἔστια» τῆς Δευτέρας διαβάζουμε πὼς ὁ κ. Βενιζέλος μιλώντας μετὰ τὸ γυμνασιάρχην στὸ Αἴγιο εἶπε πὼς εἶναι θαυμαστὴς τῆς κλασσικῆς ἐκπαίδευσης, ποὺ μορφώνει «ἐπὶ τῆς ἡγήτιδας τάξεως». Δυστυχῶς ἀπ' τὶς λίγες αὐτὲς λέξεις δὲν μποροῦμε νὰ καταλάβουμε καλὰ τὴ σημασία τῶν λόγων αὐτῶν τοῦ Πρωθυπουργοῦ. Ὅπως δὲ ποτε ἀρκοῦμαστε νὰ τὸ σημειώσουμε γιὰ νὰ ξαναμιλήσουμε γι' αὐτὸ τὸ σημεῖο, δταν ἡ σκέψη αὐτῆ τοῦ κ. Βενιζέλου ξαναεμφρασθεῖ καθαρώτερα.



**ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΣΥΛΛΟΓΟΙ.** Πολὺ σωστὰ μίλησε γιὰ τὴ σημασία τῶν πολιτικῶν συλλόγων ὁ κ. Βενιζέλος· αὐτοὶ πρέπει, εἶπε, νὰ διερμηνεύουν τὶς γνώμες τοῦ κόμματος, γιὰτὶ δὲν πρέπει νὰ ξεχνῶμε πὼς οἱ ἰδέες δὲν εἶναι προσωπικὸ χτήμα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ κόμματος—κι ἂν ὁ ἀρχηγὸς προδώσει ποτὲ τὶς ἀρχές του, οἱ σύλλογοι, οἱ σωματοφύλακες αὐτοῦ τῶν ἀρχῶν τοῦ κόμματος πρέπει νὰ τὸν ἀποκηρύξουν. Συμφωνῶτατοι μὰ θὰ συμφωνήσετε βέβαια καὶ Σεις μαζί μας, κ. Πρωθυπουργέ, πὼς τέτοιοι σύλλογοι οὔτε ἀναπτύχθηκαν, οὔτε φύτρωσαν, οὔτε σπάρθηκαν κἀν στὸν τόπο μας! Κ' ἡ περιώνυμη Δέσχη τῶν Φιλελευτέρων κάθε ἄλλο βέβαια εἶνε παρὰ ἓνας τέτοιος σύλλογος.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

### ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Χαγ. Τσ. Καλαμάτα. Λάβαμε τὴ συντρομὴ τοῦ 1911 κ' εὐχαριστοῦμε.—κ. Α. Ε. Σ. στὴ Σάρα. Τὸ «Μαῦρο χέρι» δὲ βγήκε ἀκόμα σὲ ξεχωριστὸ βιβλίον. Θὰ βγῆ ἀργότερα, ἴσως κατὰ τὴ Μᾶν, σ' ἓναν τόμο μαζί μετὰ τὸ «Στὴν ἐξέλιξη» καὶ μετὰ τὸ καινούριον κὶ ἀνεκδοτὸν δράμα τοῦ Ταγκόπουλου «Ὀλόγρον στοὺς τάφους».

### ©, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Στὸ «Χωρὶς γραμματόσημο» τοῦ 466 φύλλου (σελ. 80, στήλη 2) γράψαμε γιὰ κάποια ὑπόθεσι τοῦ Ἀντιοῦ ποδομανε γιὰ μᾶς σκοτεινὴ καὶ ποδ φαινότανε πὼς βάραινε τὸν κ. Μιχ. Ροδάκη τῆς Σμύρνης. Μὰ ἐρχεται τώρα ὁ κ. Ροδάκης, καὶ μᾶς βεβαιώνει μετὰ γράμμα του (18 τοῦ Φλεβάρη 1912) πὼς τὰ φύλλα τοῦ «Νουμά» ποδ στελνόντουσαν ἀπὸ δὲ στυνομὰ του, συστημένα, γιὰ τοὺς συντρομητὰδες τοῦ Ἀντιοῦ, τὰ λάβαινε ταχτικὴ ἴσως τις 7 τοῦ Ὀκτώβρη καὶ τὰ στέλνε ταχτικὰ στὸ Ἀντινί.

— Ἔτσι, τὸ μολογοῦμε πὼς ἀδικήσαμε τὸν κ. Ροδάκη, μὰ τὸ φταίξιμο δὲν εἶναι δικὸ μας. Τὸ φταίξιμο εἶναι τοῦ κ. Ἀλ. Σπ. ποδ μᾶς ἔγραψε πὼς δὲν πήρανε κανένα φύλλον στὸ Ἀντινί ὄλο τὸ 1911 καὶ ποδ δὲν ἀπάντησε στὰ συστημένα γράμματά μας, ποδ εἶχαν μέσα τις ἀπόδειξεις τοῦ δὲ ταχυδρομείου καὶ τὴ βεβαίωσι τῆς Γαλλ. πόστας τῆς Σμύρνης, πὼς ὁ κ. Ροδάκης τὰ παίρνει ταχτικὰ τὰ δέματα μετὰ τοὺς Νουμάδες, ποδ τοῦ στελνόντουσαν ἀπὸ δὲ συστημένα. Τὸ ἄθελο ἀδικημα ποδ κάμαμε στὸν κ. Ροδάκη τὸ διορθῶνουμε μετὰ χαρὰ μᾶς μεγάλη.

— «Μεζικὴ ἱεροπραξία» τὴ χαραχτήρισε ὁ Παλαμάς τὴ «Διάλεξη—Συναυλία» τοῦ Μπάχ ποδῶσε τὸ δειλιὸ τῆς παρασμένης Κερικῆς στὸ ὄθετο ἡ κ. Αἰρα Θεοδωροπούλου μετὰ τοὺς ἀξιους συνεργάτες τῆς. Ἡ διάλεξη τῆς κ. Θεοδωροπούλου γιομάτη κρίση, ὁμορφιά καὶ νοήματα. Κάθε ἡμῶς ποδ μᾶς ἔκαμε μεγαλύτερη ἐντόπωση, καὶ τὸ χερκοτοῦμε μετὰ ὄλη μας τὴν καρδιά, εἴτανε ἡ ἀπόφασι τῆς κ. Θεοδωροπούλου νὰ μιλήσει, μέσα σὲ τέτιο συντηρητικὸ ἴδρυμα καὶ μπροστὰ σὲ τέτιο ἀκροατήριον, σὲ καθάρια δημοτικὴ γλῶσσα. Κάποιος κόνις τις προάλλες μέσα στὸν Ἐκπαιδευτικὸ Ὅμιλον, σ' ἓνα ὁμοειδῆ δημοτικιστικὸ κέντρο, μίλησε σὲ ὑπερκαθαρεύουσα. Ἰδσο ποδ εἰλικρινὰ καὶ ποδ παληκαρία, ἀπὸ μᾶς τοὺς ἄντρες, φέρνουνται σὲ μαρκερὶς περιστάσεις εἰ γυναίκας!

— Στὴν ἱερὴ κατακόμβη τῆς «Φοιτητικῆς Συντροφιάς» — γιὰτὶ τέτια ἐντόπωση μᾶς ἔκαμε τὸ σεμνὸ, ἀπέρητο καὶ στανάχωρο γραφετο τῆς — μίλησε τὸ δειλιὸ τῆς παρασμένης Πέμτης ὁ κ. Διάντρος Παλαμάς γιὰ τὴ «Φοιτητικὴ» τοῦ Παλαμά, ἡ τὸ σωστότερον, διάβασε μετὰ αἰσθητικὴ μελέτη του κἀνου στὸ ὑπέροχον αὐτὸ ποίημα. Ἡ μελέτη τοῦ κ. Α. Παλαμά καταχεροκροτήθηκε ἀπὸ τοὺς φοιτητὰς.

— Προχτὲς τὴν Πέμτη, 23 τοῦ Φλεβάρη, στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» ὁ κ. Φιλ. Αραγοῦνης διάβασε σὲ μετὰφραση ἓνα κεφάλαιο ἀπὸ τὸ ἔργον «Τὸ δίκαιο εἶναι ἡ ὄδναμη» τοῦ Ἀργεντινοῦ Bunge. Τὴν ἀρχόμενη Πέμτη θὰ μιλήσει ὁ κ. Γ. Σπαταλῆς γιὰ τὸ Σολωμό. Κάθε Πέμτη θὰ γίνονται συγκέντρωσις στὴ Συντροφιά καὶ κάποιος θὰ μιλάει.

— Ὅταν ἀκοῦσι κανεὶς τὴ νῆχτα στοὺς ὁρμούς τις ἀγριοφωνάρες «Ράλλωρος! Ράλλωρος!» συλλογίζεται: «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐκκολοῦσθον ἀκόμα νᾶν τὸ πιστεύουν πὼς πρὸ δυὸ χρόνια παναστατήσανε κατὰ τῆς φαυλοκρατίας; Μωρέ, ὄλο νὰ κερωλοῦνται καὶ νὰ ρεζιλεύονται σ' αὐτὸ τὸ Ρωμαϊκόν!

— Μέγα γεγονός — καὶ μετὰ περηφάνεια τὴ διαλαλοῦμε. Τὸ παρασμένον Σάββατον ἐθεάθη ἀγοράζοντας ἀπὸ τὸ κῆσικον τῆς Ὀμόνοιας τὸ «Νουμά»... Ποὶς θαρραλεῖ; Ὁ Μιστριώτης, μετὰ τὸ Γαρδικαίον!

— Τώρα ποδ ἀρχίνησε νὰ διαβάζει τὸ «Νουμά» ὁ γέ-

ρος, ελπίζουμε ν'ιλλάξει ιδέες και ν'αθροπιστεί.

— Από τὸ «Χρόνος» τῆς Δευτέρας μαθαίνουμε πῶς ὁ Μιστριώτης ἔβγαλε καινούριον ἔρωτα στὴ Θήβα, τὸ γιαντὸ Παπακωάννου. Ἀγλ. ἀφοῦ «δ κ. Μιστριώτης ἐν μέσῳ χιλιάδων λαοῦ ὁμίλητος περὶ τῆς γλώσσης καὶ περὶ τοῦ ἱεροῦ Ἐθαγγελίου ἀναπτύξας» τὴς γνωστῆς τοῦ δημοτικῆς φαινομένης, σηκώθηκε ὁ γιαντὸς Παπακωάννου, κ' ἐν μέσῳ τῶν ἰσίων χιλιάδων λαοῦ, ἀπέδειξε τὸ σεβαστὸν διδάσκαλον τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ πρόμαχον τοῦ ἱεροῦ Ἐθαγγελίου καὶ τῆς Ἑθνικῆς γλώσσης» (βλέπε «Χρόνος» τῆς Δευτέρας) φεῦτε, δημοκόποι καὶ φαφλατά. Ὁ ἀσυλλόγιστος λαὸς ἔυλοκώπησε τὸ γιαντὸ, μὰ δὲ σημαίνει. Τὸν ἔαυτὸ του ἔυλοκώπησε ὁ λαὸς, ἀφοῦ δὲ θέλησε ν' ἀκούσει τὴν ἀλήθειαν, ἀφοῦ δὲ σεβάσθηκε τὴν εὐκρίνεια καὶ τὴν παληκαριά. Τέκνα, τὸ πάλαι Κάδμου νέα τροφή, πῶς σὰς κατάντησε ἡ φαυλοκρατία καὶ ὁ δασκαλισμὸς!

**ΣΤΟΤ "ΝΟΤΜΑ" ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ**  
**ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4**

πουλιούνται τὰνδλουθα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴν τὸ ἓνα, ἔξδν ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμές.

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — «Ἀγκάθια καὶ Τριβόλοι» (δηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ «Μέγ' Ἀλέξαντρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Ἀδέξα καὶ Ζωή». — ΗΛΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΝ, «Ἀφρηνῆ καὶ Χλόη» τοῦ Ἀγγου, μεταφρ.). — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανοῦ (μεταφρ. λ. 50). — «Ὁ Πρὸσκυνητὴς». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΑΦΗ, «Τὰ Τραγοῦδια

τοῦ Ἀπρίλλου» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΛΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατριδα—Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3,50). — «Παραμῦθι δίχως ὄνομα» (δρ. 3,50). — «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτενεῦ» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ, «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονιοῦ». — ΑΡΓΥΡΗ ΕΦΤΑΙΩΤΗ «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγοῦδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικά τοῦ Βεργίλου» (λ. 50). — «Σακούνταλα» τοῦ Καλλιθέα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» (δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — ΑΔΕΣ. ΜΑΡΦΟΥΤΖΟΓΛΟΥ, «De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘ «Ἄγγ. τοῦ Δελινοῦ» (δρ. 2). — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). — «Στὸ Ἄλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἔκδοσις). — ΑΔΕΣΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθρόπινος Μηχανισμὸς». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιά καὶ τὰ Καινοῦργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΕΡΗ, «Ὁ Αἶας» τοῦ Σοφοκλή (μεταφρ.). — ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παιδῶν Ἀγωγῆς» (μεταφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπρούκια». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δράματα): «Ζωντανὸ καὶ Πεθαμμένοι», — «Ὁ Ἄσωτος», — «Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ «Ἀπὸ τοὺς Θρόλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσης» (Α' ἔκδοσις) καὶ Β' ἔκδοσις, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΝ, (δράματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἄκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄρμον». — ΦΩΤΗ Δ. ΦΩΤΙΑΔΗ, «Τὸ Γλωσσικὸ Σύστημα». — «Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφικὰ» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελλάχρα».

Γιὰ τὸ ἔξωτεριό, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ παρασμένοι τοῦ «ΝΟΓΜΑ» (ἔξδν ἀπὸ τὸν πρῶτο πὸδ δὲν ὑπάρχει κανένα του ἀντίτυπο) πουλιούνται δρ. 10,50 ὁ ἓνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ.χρ. 12,50 γιὰ τὸ ἔξωτεριό.

**ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΤΜΟΠΛΟΪΑ**

ΤΗ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΥΠΕΡΩΚΕΑΝΙΑ ΤΤΜΟΠΛΟΙΑ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

“ΑΘΗΝΑΙ,, ΤΟΝΩΝ 16,000 ‘ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ,, ΤΟΝΩΝ 15,000

ΜΕ ΔΙΠΛΟΥΣ ΕΛΙΚΑΣ ΔΗΙΔΑΣ ΜΗΧΑΝΑΣ ΑΠΑΡΑΜΙΛΛΑ ΕΙΣ ΑΝΤΟΧΗΝ ΚΑΙ ΕΥΣΤΑΘΕΙΑΝ ΔΟΚΙΜΑΣΜΕΝΗΣ ΤΑΧΥΤΗΤΟΣ 15 ΜΙΛΙΩΝ

Διαμερίσματα επιβατῶν ἀνετώτατα. — Αἰθουσαι πολυτελεῖς Α' καὶ Β' θέσεως, Καπνιστήρια ἰδιαίτεροι αἰθουσαι Κυριῶν, Μουσικῆς, Ἑστιατορίου. — Νοσοκομεῖον, ἀπολυμαντικὸς κλίσβανος, Δουτροφῶνες, Κουρσιον, Παντοπωλειον, Καφφενσιον, Ζυθοπωλειον. — ΔΕΥΤΕΡΑ ΘΕΣΙΣ καινουργῆς μὲ 200 κλίνας. — Θέρμανσις διὰ Καλοριφέρ εἰς τὰ διαμερίσματα τῶν Μεταναστῶν. — Ἰδιαίτεροι τραπέζαρια Μεταναστῶν.

Ἡλεκτρικὸν φῶς, ἀσύρματος τηλεγράφος ΔΡΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΚΑΤΑ 20 ΗΜΕΡΑΣ

**ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΑΝΑΧΩΡΗΣΕΙΣ ΕΚ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΜΕΣΩ ΚΑΛΑΜΩΝ-ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΤ' ΕΥΘΕΙΑΝ ΔΙΑ ΝΕΑΝ ΥΟΡΚΗΝ**

ΤΟΥ ΑΤΜΟΠΛΟΙΟΥ **ΑΘΗΝΑΙ**  
**ΤΗΝ 17 ΜΑΡΤΙΟΥ 1912**

ΔΓ' ΕΠΙΒΑΤΑΣ, ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΣΑΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΝ ΑΠΕΥΘΥΝΤΕΟΝ

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ παρὰ τῷ Γενικῷ Ἡρατῶρι τῆς Ἀεροπλοΐας Διωφόρος Διγέως Ν, 5,

ΕΝ ΤΑΙΣ ΕΠΙΧΡΙΑΙΣ εἰς τοὺς κατὰ τόπους ΥΠΟΠΡΑΚΤΟΡΑΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΑΡΑ ΤΗ ΓΕΝΙΚῃ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ ΟΔΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ

ΑΝΘΘΙ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ